

WWW.CONDORCET.NL

TEN GELEIDE.

Dit is het voortschrijdende concept van de Editie 2003 van de *Bedenkingen over de Korenwetten* door Jan Ackerdijck, van de bijbehorende *Aanmerkingen op de Bedenkingen over de koren wetten van den heere J. Ackersdijck* door F.A.S.A. van Ittersum, en van de *Gedachten over Graan-wetten met betrekking tot ons land* door Mr. J.R. de Brueys. Van deze brochures wordt hier de digitale heruitgave gegeven. Daarbij werden de pagina's van de originele edities vanaf een zwart-wit kopie met een HP ScanJet 3300C verwerkt tot 300 x 300 dpi afbeeldingen in JPEG formaat. Op deze bestanden werd daarna Optical Character Recognition verricht met Omnipage Pro 11. Na correctie werden de pagina's in WordPerfect 9 verwerkt. In de tekst werd steeds tussen vierkante haken het oorspronkelijke paginanummer van de daarna volgende tekst opgenomen; aan het einde van dit document zijn voorbeelden van de originele tekstopmaak van de brochures toegevoegd. De gehele tekst werd met Acrobat Distiller 4.0 geconverteerd tot het PDF formaat. Dit levert ten opzichte van het fotografische formaat een sterke reductie van de benodigde opslagruimte en Internet bandbreedte, hetgeen kan bijdragen aan de verspreiding van de *Bedenkingen*, de *Aanmerkingen* en de *Gedachten* via www.condorcet.nl. Ook opent dit het perspectief van een papieren heruitgave.

De uit 1835 stammende verhandeling van Jan Ackersdijck (1790-1861) is, voor zover mij bekend, het eerste, oorspronkelijk Nederlandse opstel waarin de beginselen van de Klassieke School in de Staathuishoudkunde onverkort werden toegepast op een contemporair politiek-economisch probleem. De tekst is ook na bijna 170 jaar nog uitstekend leesbaar. Het mankeerde tot dusverre aan de beschikbaarheid: Ackersdijck schreef de brochure om een voorgestelde Korenwet te stuiten, en nadat dit doel niet was bereikt, beleefde zijn tekst nimmer een herdruk. Ondertussen werden de *Bedenkingen over de Korenwetten* wel voor latere generaties behouden: ter inzage maar niet uitleenbaar, in de Universiteitsbibliotheken van Amsterdam, Leiden, Rotterdam, Tilburg, Utrecht en Wageningen, in de Provinsjale en Buma Bibliotheek fan Fryslân te Leeuwarden, en in de Koninklijke Bibliotheek te Den Haag bovendien als microfiche van Knuttel 27256.

Op de *Bedenkingen* verscheen prompt een weerwoord van de in Hattem, Gelderland woonachtige landeigenaar Frederik Alexander Sippo Arnold Baron van Ittersum (1800-1877): *Aanmerkingen op de Bedenkingen over de koren wetten van den heere J. Ackersdijck*, Zwolle, 1835; 16 p. Ook deze verhandeling bleef tot dusverre beperkt beschikbaar in de Universiteitsbibliotheken van Amsterdam, Leiden, Rotterdam, Utrecht en Wageningen, en in de Koninklijke Bibliotheek te Den Haag bovendien als microfiche van Knuttel 27257.

Inmiddels besloot ik de door Nederlandse economen gegeven opinies over [Nederlandse] Graanwetten nader te bestuderen, en de negentiende eeuwse geschiedenis van de Nederlandse Graanwetten méér aandacht te geven dan de zes regels in noot 181 bij p.93 van mijn proefschrift. Zo is de hier eerder genoemde brochure van Pieter Pous inmiddels verwerkt in de *Noot van de bewerker* op pp.71-72. Verder werden nieuwe aandachtspunten gevonden, onder meer in het eerst kortelings 'ontdekte' proefschrift van Hans Boschloo, *De productiemaatschappij: Liberalisme, economische wetenschap en het vraagstuk der armoede in Nederland 1800-1875*, Hilversum, 1989.

Aldaar is op p.37 vermeld, dat in 1835 'de hoogleraren staathuishoudkunde J.R. de Breuys en J. Ackersdijk te Utrecht een berisping [kregen] wegens - onafhankelijk van elkaar - geschreven brochures tegen de korenwetten die de regering wilde invoeren', met als bron in noot 104: O. van Rees, "De wetenschappelijke werkzaamheid van Mr. J. Ackersdijk geschetst door -", Utrechtsche Studenten-almanak voor het jaar 1862, Utrecht 1861, p.191.

Dit gaf aanleiding tot de bestudering en verwerking van de brochure van De Breuys, *Gedachten over Graan-wetten met betrekking tot ons land* [Utrecht 1835; 36p.; Knuttel 27258]. Professor de Brueys (1778-1848) doceerde aan de Utrechts Universiteit behalve Recht ook Staathuishoudkunde, welk laatste college na zijn door werd voortgezet door Ackersdijck, die tot dan alleen Statistiek had gegeven. In zijn *Gedachten* noemde De Brueys in een Ricardiaans betoog man en paard: de enige landgenoten die aan de graan-wetten zullen verdienen zijn de landeigenaren; de arbeiders zullen lijden, de graanhandel zal worden vernietigd. Meer nog dan de *Bedenkingen* van Ackersdijck, zal deze onverbloemde kritiek van De Brueys aanleiding kunnen zijn geweest voor de 'berisping'; nader onderzoek zal hier uitsluitel kunnen geven.

Inmiddels werd in de bibliotheek van de Erasmus universiteit ook begonnen met de bestudering van twee interessante pleidooien vóór de Graanwet van 1835: de redevoeringen van de kamerleden H.A. Schimmelpennink van der Oije en [A.M.C.] Van Asch van Wijck. Verder werden interessante beschouwingen gevonden uit de jaren 1840: de uit 1846 daterende vertaling door Simon Vissering van de redevoering over de afschaffing van de Corn Laws in het Engelse parlement door Sir Rober Peel op 27 januari 1846; de uit 1847 daterende beschouwing tegen de Graanwetten van C.A. den Tex, Twee voorlezingen over graanwetten en graanhandel, gehouden bijde School voor Koophandel en Nijverheid, te Amsterdam, op 12 en 19 december 1846; en de uit 1846 daterende beschouwing tegen de Graanwetten van J.P.P. van Zuylen van Nyevelt, Bijdrage tot de geschiedenis der graanwetten: Voorlezing, gehouden in het Leesmusem te Utrecht den 19 februarij 1846. Voorlopig is er dus nog genoeg te doen.

Dordrecht, 1 maart 2003.

Marcel Claessen

Portret van J. Ackersdijck (1790-1861), door P.W. v.d. Weijer;
bron: <http://www.dbnl.org>.

Aantekening door de bewerker.

Ackersdijk is considered to have been the first Smithian economist in Holland. His major writings in economics were his Remarks on the cornlaws ['Bedenkingen over de korenwetten'] of 1835, an impeccable exercise in classical economics in opposition of a proposal for the introduction of cornlaws in the Netherlands, [note: For which he was nevertheless officially reprimanded, together with his fellow Utrecht Law and economics professor, J.R. de Brueys (1778-1848), who had opposed the corn laws in a Ricardian style; Boschloo 1989, p.37.] his Tract on public finance and national debt of 1843, his Tract on taxation and on reduction of expenditure of 1849, and his Communication on Dutch colonial reforms and slavery to the 1860 meeting of the 'Société d'Economie Politique' in Paris. The catalogue of the 1862 auction of his estate library, part of which had belonged to his father (a judge and curator of the Utrecht university deceased in 1843), comprised over 7.200 titles, including many works on geography, history and religion. Interesting 'French' economist writings were: Mirabeau [Oeuvres 1828], Condorcet [14 vols. Bibliothèque homme public 1792], [Collection des principaux économistes 1848], Adam Smith [Wealth in Roucher's and Garner's French translations and in Hoola van Nooten's Dutch translation], Sismondi [Richesse] Say [Cours, Traité, & 6 other titles], Bastiat [Catéchisme, & 5 other titles], Mirabeau [Philosophie Rurale], Galiani [Dialogues, Da Moneta], Bentham [Défense], Vauba, [Dîme], Accarias de Sérionne [Richesse, Commerce, Intérêts], and Oudermeulen [Recherches]. The Ackersdijk auction catalogue revealed no traces of Turgot.

Source: our Communication [together with Ida Nijenhuis] to the 2003 Lantheuil conference on Turgot [forthcoming].

De collectie handschriften van de Universiteitsbibliotheek Utrecht [postbus 16007, 3500 DA Utrecht, Wittevrouwenstraat 7-11, telefoon 030-2536500] bevat persoonlijke archieven en nalatenschappen van prof. Jan (1790-1861) en van zijn vader, mr. Willem Cornelis Ackersdijck (1735-1794), op het gebied van economie, geschiedenis, statistiek, landbouw en reizen.

Ackerdijck, Jan (s-'Hertogenbosch 22 okt. 1790 - Utrecht 13 juli 1860 [sic]), Nederlands staathuishoudkundige, studeerde te Utrecht en promoveerde in 1810 in de rechten. Aanvankelijk wijdde hij zich te Utrecht aan de rechtsgeleerde praktijk, later vervulde hij rechterlijke betrekkingen en werd in 1825 benoemd tot hoogleraar in de staathuishoudkunde aan de hogeschool te Luik, Tijdens de Belgische revolutie werd hij buitengewoon en in 1840 gewoon hoogleraar in de staathuishoudkunde te Utrecht. Hij werd in 1858 voorzitter van een Staatscommissie tot hervorming van de Nederlandse statistiek, nam in 1860 ontslag en ontving in hetzelfde jaar zijn emeritaat.

Ackersdijk heeft veel gedaan, om in Nederland de staathuishoudkunde bekend te maken.

Wrk.: Bedenkingen over de Korenwetten (1835); Nederlands financiën, Nationale Schuld (1843); Nederlands Muntwezen (1845); Over belastingen en bezuinigingen (1849); bovendien een aantal reisbeschrijvingen.

Bron: *Grote Winkler Prins Encyclopedie*, Amsterdam & Brussel, 1977; deel 1, p216.

Ittersum, Frederik Alexander Sippo Arnold Baron van (Kampen 14 augustus 1800 - Hattem 25 oktober 1877); van deze Overijssels-Gelderse grootgrondbezitter zijn enkele schrifturen bekend met betrekking tot zijn woonplaats Hattem, tot Zwolle, en tot een erfeniskwestie, als ook de catalogus van de veiling op 14 mei 1912 bij Frederik Muller te Amsterdam van 'importants tableaux anciens' uit [o.a.] zijn nalatenschap.

BEDENKINGEN
OVER DE
KORENWETTEN.

Bedenkingen

over de

KORENWETTEN,

door

J. ACKERSDIJCK.

*"Is het niet als of wij ons schaam-
"den verstandiger gehandeld te
"hebben dan anderen." Blz. 27.*

Utrecht,
Bij N. VAN DER MONDE.
1835.

[1] Het voorstel om in Noord-Nederland eene Korenwet in te voeren (1), is een verschijnsel, dat bij de vreemdelingen verwondering en bij vele Nederlanders meer dan verwondering moet opwekken. Het beginsel van vrijheid voor den graanhandel werd als in ons land t'huis behoorende beschouwd; onze voorvaderen stelden er grooten prijs op; en het scheen eene les hunner wijsheid te zijn, die zij ons hadden nagelaten, om nimmer dit heilzame beginsel te laten varen. De Hollanders hadden de schoone proef doorgestaan, om zich door geene voorbijgaande omstandigheden of bijzondere belangen te laten vervoeren: zoo wel bij zeer hooge als bij zeer lage prijzen der levensmiddelen hadden zij allen dwang van de hand gewezen (2). En de ondervinding had hunne standvastigheid bekroond. Dit voorbeeld stak te meer uit door de dwalin- [2] gen waartoe men in andere landen was vervallen, en de bijna onherstelbare moeilijkheden, die daaruit gevolgd waren. De wetenschap had er voordeel uit getrokken, en, wanneer men hare beginsels aan daadzaken wilde toetsen, voerde men Holland aan als het land waar men op den goeden weg was gebleven, Engeland als dat waar men dien verlaten had.

Toen wij met Belgie vereenigd waren, was het verschil van gevoelens omtrent dit onderwerp als nationaal beschouwd. Wie herinnert zich niet den strijd die in 1816 en 1817 plaats vond omtrent voorstellen om den uitvoer te beletten, en den nieuwen strijd in 1822 en 1823 met niet minder drift en bitterheid gevoerd om den invoer te

bezwaren. Steeds hadden de Noord-Nederlanders de vrijheid verdedigd; en toen in 1830 België zich van ons afscheide, was eene der eerste veranderingen in de wetgeving, dat men eene belasting op den invoer, die op aandrang der Belgen in 1825 was daargesteld, wegnam. De wet daartoe betrekkelijk werd in de Staten-Generaal met eenparige stemmen aangenomen (3). De Noord-Nederlanders kwamen dadelijk terug tot de vrijheid van den graanhandel, waaraan zij steeds zoo gehecht waren geweest, en algemeen werd dit toegejuicht.

Dit pleit scheen dus in ons land voldongen te zijn, en hierin altans hadden wij bij de meeste [3] andere landen, veel vooruit. Men konde te meer verwachten, dat de Hollanders van het steeds bewaarde beginsel niet zouden afgaan, daar de wetenschap, bij elken stap dien zij voorwaarts gedaan heeft, dat beginsel meer heeft bevestigd, en er thans bijna geen verschil van meeningen meer gevonden wordt, zelfs in de landen waar de korenwetten bestaan, omtrent hare schadelijke uitwerking, doch alleen omtrent de mogelijkheid om er van terug te komen. Is het niet vreemd, dat, terwijl in het naburig Engeland aanhoudend klagten oprijzen over de verkeerdheid van het stelsel waardoor men gedrukt wordt, wij datzelfde stelsel bij ons zouden invoeren; en, indien wij dit wilden doen, waarom zoo zeer daartegen gestreden, toen het door onze zuidelijke landgenooten zoo dringend verlangd werd; waarom dan toen niet dien twistappel uit den weg geruimd. Inderdaad waren

korenwetten veel minder schadelijk voor het vereenigd koninkrijk, dat zoo veel graan oplevert, dan voor Noord-Nederland, dat veelal vreemden toevoer behoeft (4). Sedert 1830 hebben wij steeds granen voor eigen gebruik ingevoerd.

De verwondering, en ik moet er bijvoegen, de droefheid welke bij mij het voorstel eener korenwet heeft teweeggebracht, bestaan gewis bij vele mijner landgenooten, en menigeen is reeds opgetreden om er het nadeel van aan te wij- [4] zen. Doch bijna altijd wordt het onderwerp uit het oogpunt der belangen van een of anderen tak van nijverheid beschouwd, en het voordeel of nadeel, dat enkele klassen of kringen in de maatschappij daaruit trekken zullen, betoogd. Er is een ander standpunt, waarop men zich zoo zeldzaam plaatst, namelijk dat van de wetenschap en het belang van allen; en juist op dat standpunt kan men zich het best overtuigen van den aart van het voorgeslagen stelsel, en van de gevolgen die het noodwendig hebben moet. Dit is niet zeer moeilijk of raadselachtig; de theorie en de ervaring hebben hierover veel licht verspreid, doch het wordt niet algemeen opgemerkt. Hieraan zoo mogelijk te herinneren is het doel van dit kleine geschrift. Ik wensch geheel niet als verdediger te spreken van handel, fabrieken of landbouw, en houde mij zelfs overtuigd, dat hunne belangen niet strijdig zijn; doch tevens dat het stelsel van korenwetten voor alle takken van nijverheid schadelijk is, en dat het op de geheele natie zoude drukken als een nieuwe, zware

last, waarover men zich te laat zoude beklagen. Het is nog mogelijk dat mijn vaderland voor dien grooten misstap in de wetgeving bewaard blijve; wanneer men eenmaal den verkeerden weg heeft ingeslagen, is het bijna niet mogelijk daarop terug te keren. Deze bedenking en geene andere heeft mij de pen doen opvatten. [5] De korenwetten hebben ten doel de prijzen der granen te doen stijgen "tot bevordering der belangen van den landbouw." Wat regelt in het algemeen de prijzen der waren, en wat heeft hieromtrent bijzonder plaats ten opzichte der granen en andere voortbrengsels van den landbouw? Elke soort van waren kan niet anders daargesteld worden dan door arbeid en aanwending van kapitaal, en het is in deze opoffering, dat de grond ligt van den natuurlijke of noodzakelijken prijs. De landbouwer, de fabrikant, de handelaar moet bij den verkoop zijner waren zijnen arbeid beloond vinden en voor zijn kapitaal renten genieten, of zijne onderneming is mislukt. Wanneer de waren, die elk hunner weder van anderen inkoopt, terwijl het geld als ruilmiddel gediend heeft, evenveel opoffering van arbeid en kapitaal veroorzaakt hebben, zoo is de ruiling voor de natuurlijke prijzen geschied, en beide partijen kunnen voldaan zijn. Doch wanneer, naar evenredigheid van den voorraad van sommige waren, het aantal der koopers groot is, zoo stijgt de marktprijs boven den natuurlijke, en omgekeerd wanneer er veel voorraad en weinig koopers zijn, daalt de marktprijs beneden den natuurlijke prijs. In het eerste

geval leveren de waren meer dan de gewone belooning voor arbeid en kapitaal op, in het tweede minder. Dit geeft aanleiding dat de voortbrenging der waren, die veel gevraagd worden, en dus veel voordeel opleveren, toeneemt, en die der weinig gevraagde afneemt; en juist hierdoor herstelt zich het evenwigt. Zoo heeft de werkelijke of marktprijs (*prix-courant*) steeds de strekking om met den natuurlijken prijs overeen te komen. En wanneer door gebrek aan koopers de eerste lang beneden den tweeden bleef, zoude de voortbrenging van zulk eene soort van waren ophouden; in dezen zin neemt men dan den natuurlijken ook wel noodzakelijken prijs. De voortgang der kunsten en uitvindingen hebben het mogelijk gemaakt sommige waren met minder arbeid of kapitaal daar te stellen; zulke waren zien wij dan goedkooper worden; en wanneer voor eenige soort van waren meerdere bezwaren ontstaan, zoo dat men ze niet meer met dezelfde opoffering van arbeid en kapitaal kan daarstellen, zoo worden zij noodwendig duurder. Dit is de gang der nijverheid in het algemeen.

Bij den landbouw hebben nog bijzondere omstandigheden plaats, waardoor zich deze nijverheid wezenlijk van de andere onderscheidt. Arbeid en kapitaal zijn eveneens de middelen waardoor zij hare voortbrengsels doet ontstaan, en in zoo verre is er voor deze even als voor andere waren eenen natuurlijken prijs. Doch van hetzelfde graan dat ter markt komt, heeft het eene last veel meer opoffering van arbeid en kapitaal

veroorzaakt dan het andere. Dit verschilt in de eerste plaats naar mate der vruchtbaarheid van het land; en in de tweede plaats naar [7] mate der, afgelegenheid van de markt. De natuurlijke prijs zoude dus ook verschillend zijn. Doch voor den koper maakt dit geen onderscheid; de marktprijs is dezelfde, en die regelt zich onvermijdelijk naar dat gedeelte van het graan hetwelk in de ongunstigste omstandigheden is voortgebracht, want deze prijs is de noodzakelijke. Men kan zich dit op deze wijs voorstellen. Bij den aanvang van den landbouw wordt het eerst bebouwd de beste grond, die het minste afgelegen is van de plaats waar de veldvruchten moeten verkocht worden. De prijs, welke de opoffering van den landbouwer aan arbeid en kapitaal beloont, is dan de natuurlijke en tevens de werkelijke. Doch wanneer de bevolking en de behoefte aan granen toenemen, is men genoodzaakt minder vruchtbaar land te ontginnen, of wel hetgeen meer afgelegen is, waardoor de kosten van vervoer grooter zijn. Dit graan heeft meer arbeid en kapitaal gevorderd dan het eerste, de prijs moet dus hooger zijn, want anders zoude de landbouwer het niet dan met verlies kunnen verkoopen. Eene nog grootere behoefte brengt te weeg, dat men nog slechteren grond bebouwt, of die nog verder afgelegen is; ja zelfs dat men het graan uit verre landen aanvoert, wanneer de kosten en gevaren van de reis worden opgewogen door mindere duurte van dat graan in het land waar het voortgebracht wordt. Soms [8] vindt men het voordeelig om op het reeds vroeger bebouwde

land meer vlijt en kapitaal aan te wenden, en op die wijze de hoeveelheid der vruchten grooter te maken. Zulk eene vermeerdering staat dan gelijk met de even vermelde het is door middel van meer opoffering in evenredigheid der hoeveelheid, dat men ze verkrijgt. Steeds moet de prijs vergoeding opleveren voor den arbeid en het kapitaal dat men heeft moeten aanwenden voor het graan, dat in de ongunstigste omstandigheden is voortgebracht om de markt genoegzaam te voorzien. Hieruit volgt dat elk die het voorregt heeft vruchtbaarder of beter gelegen land te bezitten, voor zijne granen steeds hooger prijs bekamt, en dus veel meer dan den natuurlijken prijs op zijn land. Daarom heeft men den prijs, dien hij bekamt, ook wel voorregtsprijs (*prix de privilège*) genoemd. Deze omstandigheid verklaart ons, waarom zulk een eigenaar, wanneer hij zijn land aan een ander landbouwer wil leenen, een huur of pacht daarvoor bekomen kan, eene belooning voor den kalen grond zonder eenig gebouw; en dat deze pacht voor dezelfde uitgestrektheid land hooger is, naarmate het vruchtbaarder of nader bij eene stad, rivier of kanaal, in het algemeen gunstiger, gelegen is. Het inkomen van den landeigenaar, of de landpacht, heeft dus haren oorsprong in de ongelijkheid van de krachten der natuur en in de meerdere of [9] mindere afgelegenheid van het land; zij is door geene wetten of inrigtingen, door geen wenschelijk toedoen ontstaan; zij is aan de eigenaars zonder eenige daad van hunne zijde te beurt gevallen. Zij is niet de oorzaak maar het gevolg van de hoogere prijzen

der granen. Wanneer iemand zijn land verkoopt, zoo ontvangt hij van den koper een kapitaal en staat daarvoor aan dezen het voorregt af van den grond te bezitten, waarop met minder opoffering dan elders graan kan worden voortgebracht. Doch het land zelf wordt daardoor geen kapitaal, want het is door geen menschelijke nijverheid ontstaan.

Deze eenvoudige verklaring van den oorsprong en den aard der landpacht behoort, zoo mij toeschijnt, tot die punten der volkshuishoudkunde, welke niet wel meer kunnen in twijfel getrokken worden. Het is geen stelsel of vergezochte theorie, maar het is de eenvoudige waarneming van hetgeen in de werkelijke wereld plaats heeft. Intusschen worden vele verschijnselen daardoor opgehelderd. Wanneer in een rijk en welvarend land vele gronden onbebouwd liggen, is dit geen teeken van nalatigheid van de bewoners, geene oorzaak van armoede, zoo als men wel eens beweerd heeft. Het is dewijl het graan, dat op zulke gronden zoude worden voortgebracht, meer arbeid en kapitaal zoude vereischen, dan waarvoor men andere waren kan daarstellen, die men met den vreemde- [10] ling voor granen ruilt. Zulke gronden zijn voor beplanting of weide soms nog wat waard, doch graan daarop te bouwen zoude verlies opleveren. Soms is de grond voor den eigenaar waard om bebouwd te worden, doch kan niet verhuurd worden. Dit heeft plaats wanneer de vruchten genoegzame waarde hebben, om dien landbouwer voor zijn arbeid en kapitaal

te beloonen, maar niets meer. Zijn grond is dan onbevoorregt, er schiet niets over boven de gewone belooning der nijverheid, en alleen wanneer er iets overschiet vormt dit de landpacht voor den eigenaar.

Er zijn dus twee geheel verschillende inkomsten dat van den landbouwer in overeenstemming met zijn arbeid en kapitaal, en dat van den eigenaar afhingende van het meerder of minder voorregt van zijnen grond. In vele landen waar het stelsel van pachten niet bestaat, loopt dit verschil niet zoo in het oog; in ons land en elders, waar de landeigenaar en de gebruiker van het land meestal niet dezelfde zijn, is het zeer kennelijk. Evenwel wordt nog dikwijls, wanneer de eigenaar zijn land zelf bebouwt, dit onderscheid niet opgemerkt, en zijn geheele inkomen als dat van zijne nijverheid beschouwd, eene dwaling die in de toepassing zeer misleiden kan. (5)

Er is eene andere bijzonderheid aan den landbouw eigen, welke men bij de beschouwing van [11] dezen tak van nijverheid niet mag uit het oog verliezen, te weten: het groote verschil van de oogsten, en de veranderlijkheid der prijzen die daarmede zamenhangt; -- verder de stoornis, welke deze prijzen nu en dan door politieke omstandigheden ondergaan. Op denzelfden grond verkrijgt de landman in verschillende jaren, zonder zijn toedoen, zeer ongelijke hoeveelheden graan; zoo dat overvloed en schaarschte, hooge en lage prijzen, in eene niet vooruit berekenbare afwisseling op elk ander volgen. Oorlog of vrede brengen dikwijls nog grootere

veranderingen teweeg. De oorlog verwoest vele levensmiddelen, vordert grooten voorraad op de punten waar de legers zich bevinden, stoort niet zelden den handel met de landen, welke in die behoefte zouden kunnen voorzien. Het gevolg daarvan is onmatige duurte in het land waarin of waar nabij de oorlog gevoerd wordt en buitengewoone goedkoopheid in het land waarvan de uitvoer gestremd is. Er bestaat dus voor den landbouw eene wisselvalligheid, die van hare toekomstige voordeelen eene soort van kansrekening maakt. Bij nauwkeurige waarneming zal men toch bevinden, dat op ver de meeste, met name de bevoorregte gronden, die kansen eigenlijk voor den eigenaar, niet voor den landbouwer, bestaan. De vruchten van het land, ook wanneer zij minder overvloedig zijn, of minder hoog in prijs, zijn gewoonlijk nog wel toereikend om den arbeid en het kapitaal van den [12] landbouwer te beloonen; doch het overschot, waaruit de inkomsten van den eigenaar voortvloeijen, ontbreekt; en dit overschot is in voorspoedige jaren des te grooter. In de landen waar de groote landeigenaars hunnen grond voor eigen rekening laten bebouwen, is hun inkomen hierdoor zeer verschillend: zoo ziet men somtijds in Polen en Rusland de rijke edellieden genoodzaakt, om in slechte jaren den geheelen oogst te gebruiken om hunne lijfeigenen te onderhouden, terwijl zij voor hunne eigene verteeringen geld opnemen. In goede jaren daarentegen kunnen zij uit de opbrengst hunner goederen overvloedig leven.

Wanneer het land verpacht is, neemt de pachter die kansen voor zijne rekening, en de eigenaar verkrijgt een vast inkomen, dat dikwijls minder; somtijds ook meer bedraagt, dan de som die, na de belooning voor arbeid en kapitaal, bij den landbouwer overblijft. Daarom kan men in arme landen geen grond verpachten: de landbouwer moet eenig eigen vermogen bezitten, om ook in minder goede jaren de pacht aan den eigenaar te kunnen opbrengen. Evenwel zelfs wanneer men den grond aan gegoede landbouwers verpacht heeft, en de jaren van lagere prijzen dan men verwacht had elkander opvolgen, gebeurt het zelden dat deze pachters aan den eigenaar de pacht kunnen blijven betalen, die hun door den verkoop hunner veldvruchten niet vergoed wordt. Die eigenaars zijn dan [13] genoodzaakt afslag te verleenen, of altans bij vernieuwing van de overeenkomst een lagere pacht te bedingen. Dit heeft bijzonder plaats wanneer te voren de prijzen door den oorlog zeer hoog geweest zijn.

Deze onzekerheid der inkomsten is een nadeel van landeigendom, dat men niet ontkennen kan, en waaraan de eigenaar van kapitalen, indien hij die wel weet te plaatsen, niet zoo zeer blootgesteld is. Doch hier staat tegenover, dat het land zelf niet verloren gaat, terwijl het volkomen verlies van kapitalen maar al te dikwijls plaats vindt. Landgoederen worden dan ook nog steeds als zeer verkieslijke bezittingen beschouwd. En waar men het vermogen der famielien heeft willen bevestigen, heeft men landgoederen en niet kapitalen tot onverkoopbare

eigendommen gemaakt.

Het is evenwel deze wisselvalligheid van de oogsten en van de prijzen der granen, deze veranderlijkheid van de voordeelen der landeigenaars, welke aanleiding gegeven heeft, tot zeer veel moeilijkheden en bezwaren, en tot menigvuldige wetten en andere maatregelen van de regeringen, waarvan de betrachting voor den staatsman ten uiterste leerzaam is. Op allerhande wijzen heeft men getracht de hooge prijzen in tijden van schaarschte te doen dalen, zoo als door de bepaling van een maximum, de straffen tegen de opkoopters en diergelijke. De regeringen hebben gemeend te moeten zorgen dat steeds overvloed van levensmid- [14] delen voorhanden was. En wanneer die overvloed werkelijk bestond, heeft men de daling der prijzen, die er mede zamenhing, door nieuwe maatregelen willen veranderen. Nergens hebben die maatregelen het gewenschte doel bereikt, en bijna altijd hebben zij het kwaad veel verergerd: het zijn zoo vele proefnemingen geweest om te doen zien wat men niet doen moet. Hetgeen wij zoo even opmerkten omtrent de eigenschappen van den landbouw lost ons dit geredelijk op. Het was worstelen tegen de natuur: geene wetten, geen dwang kunnen den loop der jaargetijden veranderen, of de aarde noodzaken om steeds gelijken oogst op te leveren. Daarentegen heeft de ondervinding geleerd, dat waar men de natuur in haren loop niet stoorde, maar den handel in granen volkomen vrij liet, de ongelijkheid van voorraad en prijzen het minste plaats vondt. En de

oorzaak hiervan is evenzeer in het oogvallend. Bij vrijen handel vloeit natuurlijk het overtollige graan, uit de streken, waar het goedkoop is, naar het land waar men te kort komt; en dit land vindt op zijne beurt door dien handel de gelegenheid om, zoo dra het van een of ander graan overschot heeft, op de beste markt redelijke prijzen te bekomen. Behoef ik het te herhalen, mijne lezers, het land waar deze proef genomen werd was het onze (6).

De korenwet intusschen, welke nu voorgesteld is, behoort volkomen tot die maatregelen, welke [15] in strijd zijn met de natuur van den landbouw. Wanneer zij wordt ingevoerd zal zij al het onregt en alle de nadeelen ten gevolge hebben, die in andere landen daaruit zijn voortgesprongen, en wij zullen evenmin als in die landen kunnen voorkomen, dat de moeilijkheden, waarover men nu klaagt, zich op nieuw voordoen.

Die moeilijkheden komen in de geschiedenis van bijna alle landen menigvuldig voor. Wanneer de prijzen der granen gedurende eenige jaren zeer hoog zijn geweest, worden de landeigenaars en pachters daaraan gewoon; zij maken bij verkoop en bij pachten hunne berekening naar die hooge prijzen; en wanneer vervolgens gewoone prijzen terugkomen, soms jaren van lage prijzen elkander opvolgen, zoo trachten zij hunne landgenooten voor die misrekening aansprakelijk te maken, en verlangen, dat de regering, die nimmer hunne inkomsten gewaarborgd heeft, hen ten koste van anderen daarin zal handhaven. Het is bij die gelegenheid dat zij die zulke maatregelen

verlangen, en de regeringen die ze nemen, wanen dat het de bescherming van den landbouw als nijverheid geldt, terwijl die inderdaad door zulke maatregelen niet beschermd of bevorderd wordt. Geen andere is onze tegenwoordige toestand. Door den langen oorlog en de duurte der granen, rampzalig gevolg daarvan, zijn de landpachten en de koopprijzen der landgoederen zeer verhoogd. Die zijn sedert wel [16] enigzins gedaald; doch de prijzen der granen zijn in de laatste jaren beneden de berekening van de eigenaars en pachters gebleven. Van hier dat de pachten niet evenredig zijn met de opbrengsten van het land; met andere woorden: dat wanneer de pachter zijne veldvruchten verkoopt, en van het bedrag af trekt wat tot belooning van den arbeid en de rente van het kapitaal moet dienen (den natuurlijke prijs), hem niet zoo veel overblijft, als hij zich verplicht heeft aan den eigenaar te betalen. Dit is een ongeluk voor den pachter, en, waar die niet betalen kan, voor den eigenaar; ik ben ver af dat te ontkennen. Doch hetgeen hier te kort schiet, is niet het inkomen van den landbouwer, maar dat meerdere hetgeen uit het voorregt van het land voortspruit, en dat de inkomsten van den eigenaar daarstelt. Het is onvermijdelijk, dat indien niet de prijzen van zelf stijgen, de eigenaar de pacht vermindere; maar het land behoeft niet onbebouwd te blijven. In de eerste jaren van den oorlog vond juist het tegenovergestelde plaats. De pachten waren nog naar de vroegere vredesprijzen berekend, en de pachter genoot toen de

voordeelen, van de verhooging dezer prijzen, tot dat bij de vernieuwing der pachten de eigenaar meer voordeelen voor zich bedong.

De winsten, welke in die tijden aan de pachters ten deel vielen, hebben eene andere omstandigheid doen geboren worden. Vele dezer pachters zijn [17] zelf eigenaars geworden; zij hebben zich door de hooge graanprijzen laten verleiden, om hun land duur te koopen, en daar zij niet genoegzaam kapitaal bezaten, om den koop prijs te betalen, is die grootendeels als plecht op hun land blijven staan. Thans bevinden zij zich buiten staat, om de renten van dat opgenomen kapitaal te voldoen en uit het overschot voor zich en hun gezin levensonderhoud te vinden. Hier, zegt men, is het toch wel de landbouw die kwijnt. Niets is onjuister; het is het inkomen van den eigenaar dat verminderd is, en daar deze koopers het recht op dat inkomen voor een vreemd kapitaal gekocht hebben, zoo bedragen nu de renten van dat kapitaal meer dan dat inkomen. Hier is geen ander middel dan dat zij op houden eigenaars te zijn, of dat de geldschieters zich eenig verlies laten welgevalen.

In enkele gevallen kan de landbouw zelf lijden, te weten: waar eigenaars hun land, hetgeen geheel geene pacht zoude kunnen opbrengen, zelf bebouwen, en nu in den oogst geene evenredige belooning voor hunne arbeid en kapitaal vinden. De oorlogsprijzen kunnen tot het bebouwen van zulken weinig dankbaren grond ook aanleiding gegeven hebben. Indien deze eigenaars van

elders inkomsten hebben, zullen zij waarschijnlijk deze jaren liever den landbouw met eenig verlies aanhouden, in het vooruitzicht, om in betere jaren door eenig overschot van winst schadeloos gesteld [18] te worden; want in alle nijverheid, doch bijzonder in den landbouw, moet soms verlies en winst elkander opwegen. Doch zijn het onvermogen de lieden, zoo verdienen zij belangstelling en ondersteuning; doch zij hebben geen aanspraak, dat om hunnent wil het brood duurder zoude worden. Hun schamele landbouw is als nijverheid niet zeer belangrijk; en verkieslijk is het dat zij dien tegen andere werkzaamheid verwisselen, waarvan de opbrengst meer met den arbeid geëvenredigd of altans minder onzeker is. Wanneer land van de minste soort zal bebouwd worden, zoo is dit alleen passend voor landbouwers welke van elders eenig verzekerd bestaan hebben, want zij alleen kunnen de goede en kwade jaren door elkander nemen, zoodat die zaam de bebouwing beloonen.

De landbouw als winstgevende volksvlucht behoeft dus geene ondersteuning, en zij zoude die ook door de korenwet niet ondervinden, Doch de inkomsten der landeigenaars zouden door die wet worden in stand gehouden en verhoogd, en dit is het inderdaad, dat men onder den naam van bevordering der belangen van den landbouw verstaat. Dit is ook de uitwerking die de korenwetten in Engeland hebben gehad.

Even zoo als de strekking der korenwetten geheel verschillend is van hetgeen men zich uit hare

omschrijving zoude voorstellen, zoo zijn ook de middelen, die zij aanwenden om haar doel te be- [19] reiken, van een geheel anderen aart dan men in den eersten opslag zoude vermoeden. Aanmoediging, bescherming onzer eigene voortbrengsels tegen vreemde, prijsverbetering en diergelijke beteekenen niets anders dan eene nieuwe belasting en eene belasting van de zwaarste soort. De wet is geschikt om regelmatig het graan duurder te doen zijn dan het in den natuurlijken toestand zijn zoude: het geheele verschil is eene opbrengst, die men van hen, die dat graan gebruiken, afvordert. Deze belasting zal eenige millioenen jaarlijks beloopt, en dit moet zij ook, indien zij zal uitwerken, dat de pachters hunne hooge pachten, de eigenaars, wier land met plechten bezwaard is, hunne geldschieters zullen kunnen betalen. Het stelsel eens aangenomen zijnde, wordt de natie beschouwd als de inkomsten der landeigenaars te hebben gewaarborgd; en indien het ontworpen tarief hiertoe onvoldoende mogt bevonden worden, is het eene stilzwijgende belofte, dat men het zal verhoogen, want anders ware de maatregel eene misleiding, en met de teleurstelling zouden de klagten nog veel grooter worden. In de landen, waar korenwetten bestaan, met name in Engeland en Frankrijk, zijn de tarieven meermalen verhoogd. De belasting moet dus zwaar zijn, want juist op dat men aan de eene zijde krachtadig te hulp kome, moet men aan de andere zijde veel laten opbrengen. De wet scheidt geene rijkdommen:

alles [20] wat zij aan den eenen geeft moet zij aan den anderen ontnemen, en niets is bedrieglijker dan berekeningen die schijnen te bewijzen, dat de natie met weinig te betalen veel kan opbrengen (7).

Deze belasting is des te drukkender, omdat zij niet wordt opgebracht in evenredigheid van de inkomsten, maar van, de behoeften. De rijken betalen er bijna niet meer in dan de armen: de behoeftige, talrijke familie, die nauwelijks de middelen heeft om brood te eten, zal er het meest in betalen, zij zal dagelijks eenige centen ten offer brengen. De belasting op het gemaal is reeds zeer drukkende, doch het zijn juist de lage korenprijzen, welke het bezwaar daarvan draaglijk maken; bovendien levert zij een belangrijk gedeelte van de inkomsten van den staat op. Doch nu zoude men in ons land korenwetten hebben, om, ten gunste der landeigenaars, het brood duur te doen zijn; belasting op het gemaal voor het rijk en belasting op het gemaal voor de steden. Ik geloof niet dat in eenig land zulk eene driedubbelde belasting op de eerste levensbehoefte gelegd is.

Terwijl nu in de belasting, onder den naam van korenwetten, de minstvermogende het meeste betaalt, worden de voordeelen daaruit juist in de omgekeerde rede genoten. Aan hen die veel hebben zal veel gegeven worden; de verdeling geschiedt uit den aart der zaak niet naar de behoefte maar naar den rijkdom. Indien een landeigenaar [21] slechts twee honderd gulden inkomen heeft en het graan, ten gevolge der wet, zoo veel duurder

wordt, dat zijn inkomen tot op 250 gulden stijgt; zoo zal de rijke grondbezitter, wiens inkomen twintig duizend gulden bedroeg, dit even eens tot op 25,000 gulden zien vermeerderen. Om dus aan den man, die behoefte kon hebben, vijftig gulden te schenken, zal men aan dengenen, die niet de minste behoefte heeft, tegelijk een geschenk van vijf duizend gulden doen toevloeijen. Men rekent, dat in Engeland de inkomsten van vele aanzienlijke eigenaars door de korenwetten verdubbeld zijn; en hieraan wordt het in dat land toegeschreven, dat zij nog vele voorstanders, hoewel dan geene verdedigers meer, vinden.

Doch het is er ver van af dat deze de eenige nadeelen der korenwetten zouden zijn. Wanneer men het vreemde graan van de mededinging uitsluit, en het inlandsche daardoor in prijs doet stijgen, zoo breidt men binnenslands den kring uit buiten welken de voortbrenging van graan niet met voordeel geschieden kan; en naarmate de bevolking en de behoefte toenemen, wordt slechter of afgelegener land bebouwd, waarvan men het graan met meer opoffering verkrijgt dan die door den vrijen, natuurlijke prijs zoude worden vergoed. De kunstmatig verhoogde prijzen brengen dus te weeg, dat de krachten der natie aan die ondankbare nijverheid besteed wor- [22] den; terwijl men bij vrijen graanhandel, met diezelfde opoffering van arbeid en kapitaal, voorwerpen zoude verkrijgen, welke voor vreemd koren ingeruild, nog een ruim overschot nalaten. Het is om deze rede, dat

belasting op den invoer van granen zoo veel schadelijker is dan op den invoer van andere waren, dewijl men den voorraad binnenslands niet vermeederen kan zonder steeds meer kosten aan te wenden, hetgeen ten opzichte van andere waren meestal het geval niet is. Wanneer nu het graan op slechter of afgelegener land voortgebracht wordt, betaalt de natie dit graan te duur, en bekomt evenwel de verkooper niet meer dan den noodzakelijken prijs. Hier heeft dus rein verlies plaats; de belasting wordt opgebracht, en niemand heeft er genot van. Dat dit gebeuren moet in alle landen, waar niet zonder belemmering van den invoer reeds meer dan genoeg voor eigen gebruik wordt voortgebracht, kan bij de beschouwing van de oorzaak der prijzen niet twijfelachtig zijn; en dat dit werkelijk het gevolg der korenwetten geweest is, leert ons Engeland. In 1791 vorderde men daar dat de invoer door hooge regten zoude verhinderd worden, zoodra het quarter tarw tot 50 sh. en het quarter rog tot 34 sh. zouden dalen, want dit, zeide men, waren de prijzen, waarvoor de landbouw konde aangehouden worden. In 1805 klaagde men [23] dat die prijzen onvoldoende waren, en de wet verhief dit minimum op 63 sh. voor de tarw en 42 sh. voor de rog. In 1814 klaagde men op nieuw en het parlement stelde het nogmaals hooger, te weten voor de tarw op 80 sh. voor de rog op 53. En thans klaagt men niet minder en vordert alweder nieuwe bescherming! Nu bedraagt, volgens nauwkeurige berekeningen, gegrond op het onderzoek dat van wege het

parlement heeft plaats gevonden, de som, welke in Engeland jaarlijks ten gevolge der graanwetten door de natie wordt opgebracht, ongeveer *drie honderd millioenen gulden*, en van deze som gaan nagenoeg *twee honderd zestien millioenen guldens* geheel verloren, terwijl vier en tachtig millioenen in de kas der landeigenaars worden overgebracht (8). Ons land nu, bevindt zich ten dezen opzichte juist in den toestand van Engeland: wij hebben eene sterk toenemende bevolking, welke naar evenredigheid zeer vele stedelingen telt, en ons land levert niet genoegzaam koren op voor eigen gebruik; de korenwet zal dus bij ons onmisbaar dezelfde schrikbarende gevolgen hebben (9).

Deze omstandigheid, dat door de wering van buitenlandsche granen aan den landbouw eene schadelijke rigting gegeven wordt, brengt mede, dat het naderhand niet wel mogelijk is tot den natuurlijken staat terug te komen. Er zijn dan [24] zoo vele gronden bebouwd, welke zonder het stelsel van uitsluiting dit niet waard zouden zijn, zoo vele kosten zijn aan die gronden besteed; de pachten en de prijzen bij verkoop zijn op hetzelfde stelsel gegrond, en de wet schijnt een regt gegeven te hebben aan hen die op hare bepalingen berekeningen gebouwd hebben. In dien toestand bevindt zich Engeland; hoewel het groote nadeel der wet algemeen wordt ingezien, is men met regt huiverig om er van terug te komen. Wij zouden daarentegen, als ware het moedwillig, aan ons zelve een gekend kwaad berokkenen. Zoude het

niet te bejammeren zijn, dat wij uit de ondervinding die ons zoo nabij is en die zoo treffend spreekt, niets leeren zouden.

Doch ik wil trachten, om nog op andere gevolgen opmerkzaam te maken. Wanneer de levensmiddelen duurder worden rijzen de dagloonen, want die regelen zich naar de behoeften, doch zij doen dit langzaam en onvolledig. Hierdoor worden alle takken van nijverheid belemmerd; de fabrieken; welke zich pas beginnen te vestigen, zullen er een onoverkomelijken hinderpaal in vinden; de kapitalen, welke zoo nuttig in het vaderland zou den kunnen aangewend worden, zullen meer en meer naar andere landen vloeijen, waar ze meer voordeelen opleveren; en terwijl alles duurder wordt ondervinden de landbewoners zelve het nadeel daarvan, en zij zullen niet de laatste zijn die er zich over beklagen. [25] De voorspoed, dien Engeland genoten heeft, bewijst geenszins dat de hooge dagloonen niet zoo nadeelig zouden zijn. Het waren de groote vorderingen in de aanwending der werktuigen, de onuitputtelijke steenkoolmijnen, de ijzermijnen en andere voordeelen welke voor Engeland tegen het nadeel der hooge dagloonen opwogen; doch meer en meer wordt dit nadeel gevoeld; de hooge prijzen van de meeste waren zijn reeds zeer belemmerend, en niet alleen de Engelsche kapitalen maar zelfs de rijke inwoners verlaten menigvuldig het land, om zich aan dit kwaad te onttrekken.

Tegelijk neemt de armoede door het onvolledige van de

rijzing der dagloonen zeer toe. In Engeland heeft men dit, bijzonder op het land, ondervonden, waar de eigenaars, als of het kwaad zich zelf loonde, met hunne inkomsten, ook steeds de armentaksen hebben zien toenemen. Want terwijl de wet hun het voordeel toeweest van de onnatuurlijke duurte van het brood, droeg zij hun ook den last op, om aan degenen, die behoeftig waren, brood te verschaffen.

Men voert bij ons als verzachtende omstandigheid aan, dat de lagere standen zich grootendeels met aardappelen voeden. Ik zoude veeleer menen, dat het een grond te meer tegen de korenwetten was. De slechte voeding heeft den ongunstigsten invloed op het volk: de lichaamskrachten nemen af, en terwijl de werkman ongeschikt en traag wordt voor [26] den arbeid, vervalt hij tot eene zedelijke verworpenheid. De korenwetten zullen het gebruik van brood nog meer beperken, en waarschijnlijk het gebruik der sterke dranken, waartoe het slechte voedsel vooral aanleiding geeft, doen toenemen. Voor de nijverheid nu is het niet minder schadelijk dat de arbeider zwak en onbruikbaar is, dan dat men meer loon moet betalen. Doch het eene zal het andere niet uitsluiten; want, ook de aardappelen zullen duurder worden, zoo als alle veldvruchten, die het graan, dat belast wordt, kunnen vervangen. Indien de bevolking gedeeltelijk van brood en gedeeltelijk van aardappelen leeft, zoo is hierin een waarborg in tijden van schaarschte, men kan dan tot meerder gebruik van aardappelen zijn toevlugt nemen;

doch wanneer dit laatste, dit goedkoopste voedsel het eenige is, wordt bij miswas de toestand wanhopig. Wij hebben in dit opzigt Ierland waaraan wij ons spiegelen kunnen.

Het kwaad dat voor bijzondere takken van nijverheid, dat vooral voor den handel uit de korenwet te wachten staat, zal ik niet opzettelijk ontwikkelen, dit wordt door hen, die meer dadelijke betrekking daartoe hebben, op verschillende wijzen beproefd; en ik heb mij voorgenomen om mijne zwakke poging aan te wenden in het belang van hen, voor wie gewoonlijk niemand spreekt, namelijk van allen. Ik mag echter niet onopgemerkt voorbijgaan, dat wij door een zeldzaam ge-[27]luk voor den graanhandel nog bevoorregt waren boven bijna alle vreemde staten, welke door onverstandige maatregelen zich de gelegenheid daartoe benomen hebben. Doch grievend is het door sommigen juist die omstandigheid te zien aanvoeren ten gunste der korenwet. Is het niet als of wij ons schaamden verstandiger gehandeld te hebben dan anderen; en als wilden wij met der daad toonen dat het bij toeval, en niet uit wijsheid is, dat wij in hunne dwalingen niet gedeeld hebben. Zoo zal ons de geschiedenis beoordeelen; indien wij thans ons zelve van den graanhandel berooven.

Wat den handel in eigene voortbrenghsels betreft, zoo behoeft het geen betoog, dat elke vermindering van invoer tevens eene vermindering van uitvoer is. Wanneer wij granen van andere volken koopen is er geen twijfel

aan, of zij koopen andere waren voor gelijke waarde van ons. Wanneer wij nu voortaan dat graan afweren, zullen wij noodzakelijk ondervinden, dat de voortbrengsels van onze nijverheid zoo veel minder aftrek vinden. Onder de waren, die wij nog met voordeel uitvoeren, behooren vele tot den landbouw; het zoude niet moeten bevreemden, indien wij spoedig na het invoeren der korenwet klagten vernamen, dat onze boter, kaas, meekrap, vlas, haver enz. geen genoegzame koopers meer in de buitenlanders vonden. Het is zelfs niet zonder gevaar, dat de landen, welker graan wij voortaan van de mededinging bij ons [28] willen uitsluiten, ook onze waren en welligt onze schepen zullen afweren.

Doch zal ten minste het stelsel van korenwetten, dat men wil invoeren, den landbouw voortaan beschermen voor die moeilijkheden, waarover thans geklaagd wordt? Neen, het zal die moeilijkheden menigvuldiger en wanhopiger maken. Ook hiertrent stemmen de wetenschap en de ondervinding volkomen overeen. De korenwetten, zoo als wij gezien hebben, brengen te weeg, dat de landbouw zich over slechtere gronden uitbreidt, en dus het voorregt des goede gronden en daarmee de inkomsten der eigenaars toenemen, zij verhoogen den noodzakelijken prijs der granen, dat is dien, welke vereischt wordt, om de opoffering te vergoeden, waarmede de landbouw op de slechtste gronden gedreven wordt. Doch alle de wisselvalligheden van goede en slechte oogsten blijven dezelfde, de invloed van politieke

gebeurtenissen eveneens. Wanneer nu door den zamenloop dier omstandigheden de granen eenige jaren duur zijn geweest, worden de pachten en de kooprijzen even als thans daarnaar berekend, en zelfs met meer zorgeloosheid of vertrouwen, dewijl de regering als waarborg of beschermer dier hooge prijzen beschouwd wordt. Volgen dan ongunstige jaren (dat is jaren van overvloed!) zoo dalen de prijzen buiten evenredigheid, want het graan dat onder dit kunstmatige, stelsel gekweekt is, past niet voor den [29] uitvoer, de prijzen die op vreemde markten aangeboden worden, zijn voor dat duurverkregen graan, veel meer beneden de kosten van voortbrenging, dan voor hetgeen uit andere landen wordt aangevoerd. In tijden van schaarschte wordt ook dikwijls de landbouwer onder het stelsel van korenwetten niet zoo wel schadeloos gesteld als in de landen waar de korenwetten niet bestaan, dewijl hij slechter land bebouwt of hooger pacht betaalt; en de werkelijk buitengewoon dure prijzen van zulke jaren zijn voor hem niet zoo voordeelig als voor de landbouwers in andere landen. Terwijl dus de inkomsten der landeigenaars zeer verhoogd zijn, is het gevaar, dat pachters en latere koopers zich teleurgesteld vinden, nog toegenomen. Het op- en nedergaande tarief naarmate der marktprijzen brengt noodzakelijk te weeg dat de plotzelinge veranderingen veel menigvuldiger zijn: wanneer de prijzen gedurende eene maand hoog genoeg zijn geweest, om het regt van invoer te verminderen, kan op eens zoo

veel graan worden ingevoerd, dat de daling dikwijls zeer aanmerkelijk is. Dit geeft te gelijk aanleiding tot vele misbruiken, zoo als het spelen in de granen, het aanwenden van kunstgrepen om de prijzen te doen rijzen of dalen enz.; alles geschikt om de verlegenheid waarin zich nu en dan pachters of kleine eigenaars bevinden kunnen nog te verergeren.

Dit laat zich theoretisch vooruitzien. En dat [30] het geene, ijdele vrees is, zoo als men zoo dikwijls van de theorie vooronderstelt, bewijst ons op nieuw het land welks voorbeeld wij zouden navolgen. In Engeland heeft men het stelsel van korenwetten op de volkomenste wijze ten uitvoer gebragt; men heeft, zoo als wij gezien hebben, geene offers daarvoor gespaard; dáár onder de bescherming van regten hoedanig men bij ons nog niet zou durven in overweging nemen, moest dus de landbouw tegen die tegenspoeden voor altijd verzekerd zijn. En wat heeft er plaats gehad? Kwijning van den landbouw (*agricultural distress*) is de klagt die nergens menigvuldiger voorkomt dan in dat land. In 1804, in 1814, in 1820, in 1822, in 1824 en volgende jaren heeft de landbouw zich in groote verlegenheid bevonden; ja thans terwijl men bij ons over den nood der landlieden raadpleegt, heeft datzelfde in Engeland eveneens plaats. Doch weinigen aldaar betwijfelen meer, dat het de hooge pachten waren, en niet de kwijning van den landbouw, waarover men zich te beklagen had; bijna elk ziet in, dat de korenwetten in plaats van een kwaad weg te nemen er

een hebben daargesteld, en dat nu de hulp veel wanhopiger is dan te voren. Op denzelfden tijd wordt bij ons beweerd, dat diezelfde wetten een volkomen hulpmiddel zullen opleveren (10).

In Engeland liet men zich nog door eene andere begocheling verblinden, en hierdoor was het mo- [31] gelijk, dat een zoo afzigtelijk stelsel, als dat waarover men zich nu in dat land schaamt, ongevoelig insloop. Men meende zich te moeten verzekeren van steeds genoegzaam graan in het land zelf te bouwen; waardoor men dan onafhankelijk bleef van vreemden, die anders den toevoer zouden kunnen weigeren of beletten, en hierdoor Engeland in den hoogsten nood brengen. Niemand verdedigt meer deze stelling: de toenemende bevolking kan niet op eens stil staan, wanneer een land geen meer graan kan voortbrengen; het misgewas kan het graanrijkste land in de noodzakelijkheid brengen om van andere landen in te voeren; en die voor een geheel land den toevoer zoude kunnen afsnijden, kan het ook wel anders ten onder brengen. Dit hebben onze landgenooten altijd zoo begrepen, en ik heb zelfs nu niet bemerkt, dat onder ons de verdediging der korenwetten op dit versleten beginsel is beproefd. Er is dus geen ander beginsel uit te vinden dan, dat de natie aan de landeigenaars hunne inkomsten moet verzekeren, of liever dat wanneer hunne voordeelen door lage prijzen der granen minder zijn, dan waarop zij gerekend hebben, hunne medeburgers dit moeten aanvullen. Wanneer heeft toch de natie die

inkomsten gewaarborgd, en waarom die meer dan alle andere? Wanneer de huishuren afslaan, wanneer de berekeningen der kapitalisten mislukken, wanneer zij aktien in vreemde mijnen, in han- [32] delmaatschappijen, in allerhande ondernemingen; wanneer zij staatspapieren op de Amerikaansche republieken, op Griekenland enz., gekocht hebben, en zij verliezen een deel hunner inkomsten, soms hun geheel kapitaal, zonder uitzigt op herstel; wordt dan eene belasting uitgeschreven, om die kapitalisten schadeloos te stellen? Heeft nu bij den landeigenaar iets meer plaats? Hij heeft gemeend zekere renten te zullen trekken; hij heeft zijne gelden bij voorkeur besteed om land te koopen, en hij vindt zich nu teleurgesteld, hij en welligt ook zijn pachter. Is nu de natie verplicht om juist hem schadeloos te stellen en niet de kapitalisten, terwijl die hun gansche kapitaal kunnen verloren hebben, de land eigenaar alleen een deel van zijne inkomsten?

Doch neen het onregt is veel grooter. De landeigenaar heeft eene bezitting, die uit haren aard zeer ongelijke inkomsten oplevert; nu heeft de korenwet ten doel, om de ongunstige kansen op rekening der natie te brengen, en de gunstige aan den eigenaar te laten. Wanneer het graan volgens den loop der jaargetijden goedkoop zoude zijn, zal de natie gedwongen worden, het zoo veel duurder te betalen, dat de gemiddelde voordeelen aan den landeigenaar niet ontbreken; maar wanneer door dezelfde oorzaken de prijzen hoog zijn, of wanneer oorlog ons

tijstert, en de voordeelen van den landeigenaar in evenredigheid van den [33] algemeenen nood stijgen, als de inkomsten van hem, of van zijn pachter, het dubbeld of driedubbelde van de gemiddelde bedragen, . . . dan zal hem immers niemand die hooge inkomsten ontnemen. Dit is geen verdichtselsel, lezers, wij behoeven niet oud te zijn, om het beleefd te hebben, en hooge prijzen hadden nog voor weinig jaren plaats (11). Hoe was het gedurende den oorlog met de huishuren, met de inkomsten van bijna alle de kapitalisten, toen het graan jaarlijks die ongehoorde prijzen bereikte? Ik ben ver af van den minsten blaam op die landeigenaars te werpen; zij hadden onbetwistbaar recht op die voordeelen, en het was geheel niet door de hooge pachten, dat het graan duur was; hunne inkomsten waren het gevolg en niet de oorzaak der duurte. Doch even zoo heeft ook nu de natie recht, om het graan goedkoop te koopen, en op hare beurt van gunstigere omstandigheden genot te hebben. Het tegenovergestelde te beweren en toetepassen is een recht tusschen de grondeigenaars en de natie aannemen, hoedanig zelfs bij verdrag tusschen bijzondere personen niet vermag daargesteld te worden, namelijk dat, waardoor de een alle de voordeelen en de andere alle de nadeelen zoude genieten. Dit schreeuwend onrecht, dat in de wet gelegen is, loopt niet zoo dadelijk in het oog, dewijl de uitdrukking van bevordering der belangen van den landbouw het wezen der wet bewimpelt, en [34] omdat hetgeen de natie geeft door niemand schijnt gegeven te

worden. Doch wie weet hoe spoedig dit onregt zichzelf aanschouwelijk zoude maken. Het is niet meer dan de pligt der menschelijkheid, wanneer men handelt over het tehulpkomen van een klein gedeelte der natie, dat wij zoo gaarne voor schade zouden bewaard zien, zich ook het belang voor te stellen van een grooter gedeelte onzer landgenooten, wier toestand nog veel hachlijker is. De korenwet legt eene belasting op het dagelijksch brood. Elk die brood eet zal genoodzaakt zijn, het graan 22-27 ten honderd, somtijds nog meer somtijds wat minder, te betalen, boven den prijs, dien het zonder de wet zoude gekost hebben. En zoo de som, die hij met zijn gezin voor brood besteden kan, beperkt is, gelijk dit maar al te dikwijls gebeurt, zoo zal de wet hem evenredig een gedeelte van zijn brood doen missen. Wij zullen ons opzettelijk ontnemen, hetgeen als een bijzondere zegen des hemels kan beschouwd worden, om in goede jaren altans goedkoop brood te mogen eten. Dit geschiedt om aan de klagten en vorderingen der landlieden (landeigenaars) te voldoen. Doch wanneer nu schaarschte en duurte van koren en andere levensbehoefden volgen, en de stedelingen, en in het algemeen zij die het aan middelen ontbreekt, nog veel luider klagen, en beweren dat zij aanspraak hebben op dezelfde gunst. Wanneer zij zeggen "In het belang der [35] landlieden werd het brood duur gemaakt terwijl het graan overvloedig was, men make het nu in ons belang goedkoop terwijl het graan schaarsch is." Zal dan eene andere wet ook aan dit

verlangen voldoen? Wee indien het beproefd wierd! En toch even gelijk de landman in ongunstige jaren het vooruitzicht heeft op betere, zoo heeft dit ook de stedeling en elk die in bekrompene omstandigheden leeft. Wanneer in dure tijden de nood hem dwingt, zich van al het misbare te ontdoen, om levensmiddelen te koopen; dan troost hem het vooruitzicht dat hij in jaren van overvloed en goedkoop brood iets oversparen kan, en het verlorene aan huisraad of kleeding herstellen. De wet ontnemt hem dien troost: dure tijden kan zij niet voorkomen, doch de goedkoopheid die het evenwigt herstelt zal zij onmogelijk maken. Inderdaad eene jammerlijke bescherming.

Doch indien dit alles anders was, indien het geoorloofd en zelfs pligt was, aan de natie eene belasting op te leggen, om het te kort der inkomsten van de landeigenaars, in jaren van lage korenprijzen, aan te vullen; dan zoude het toch niet tevens een vereischte zijn, die belasting op de allerschadelijkste wijze te doen betalen, zoo dat de verliezen onberekenbaar meer bedragen dan de som zelve die verlangd wordt. Intusschen weet ik niet, of men eene belasting zoude kunnen uitdenken, die niet verkieslijk ware boven die der korenwet- [36] ten. Van de bestaande altans is er geene die in schadelijkheid daarmede te vergelijken is. Men zoude dus ruime keus hebben, om een minder kwaad daar: te stellen dan door het invoeren der korenwet zal geschieden. Ik wil, om van andere belastingen te zwijgen, die aanduiden, welke het meest naar de rampzalige

korenwets-belasting gelijk, namelijk het gemaal. Indien de natie het gevraagde offer brengen moest, zoo zoude het, dunkt mij, veel doelmatiger zijn dit te laten betalen door opcenten op dat middel, welke toenamen naarmate der daling van de korenprijzen en ophielden, wanneer die prijzen een maximum bereikt hadden; de opgebragte som konde dan verdeeld worden onder hen die graan gebouwd hadden. Het zoude dan eveneens elk die brood at zijn welke de belasting opbragt; en zie hier wat het verschil zoude uitmaken: De invordering had geene zwaarigheid dewijl die opcenten met de hoofdsom inkwamen; men konde de invoer en uitvoer volkomen vrij latere, en alle onkosten en formaliteiten van het entrepot werden uitgespaard; Eene nieuwe waakzaamheid tegen smokkelhandel werd onnoodig, en de handelaar had de mededinging van den sluiker niet te vreezen, eene mededinging die welligt aan de eene zijde den eerlijken handel zal doen ophouden, en aan de andere zijde de gehele werking van de wet beletten. Dat de haver en ander beestenvoeder door [37] opcenten op het gemaal niet zonden getroffen worden, zoude den maatregel nog vereenvoudigen, want haver voeren wij gewoonlijk uit, en van beestenvoeder te laten opbrengen, is aan de landbouwers ontnemen wat men hun langs een omweg wenscht terug te geven. De uitdeeling konde geene zwaarigheden opleveren, dewijl het kadaster, dat tot rigtsnoer dient voor de opbrengst der grondlasten, ook de grondslag zijn konde voor de uit te reiken premiën. Men

konde welligt bij de toekenning dier premiën ook nog regelen daarstellen die wat minder onbillijk waren, dan dat elk het meest zoude ontvangen naar mate bij het minste behoefte heeft. Men konde ook eenige omzigtigheid gebruiken om door die ondersteuning en aan den landbouw niet die verkeerde rigting te geven, die het kwaad onherstelbaar maakt, en waardoor na eenige jaren, zoo als wij gezien hebben, de belasting drie of vier maal meer bedraagt dan het voordeel dat zij aan de landeigenaars aanbrengt. Alle die voordeelen zouden, zoo ik mij niet bedrieg, deze veranderde wijze van de opbrengst aanbevelen; en daartegen staat niets over dan dat als dan de zoogenaamde bevordering der belangen van den landbouw zoude heten wat zij is: belasting op het brood. Of dit alleen nu waard is het kwaad zoo veel malen erger te maken, mogen anderen beoordeelen. Mij zoude het voorkomen een nieuw voordeel te zijn. Men zoude dan niet meer tegelijk [38] kunnen beweren, dat aan de natie geene nieuwe belasting kan worden opgelegd, en dat men haar zeer wel met eene korenwet kan bezwaren, zonder dat aan elkeen in het oog viel, dat men zichzelf tegensprak. Men zoude mogelijk terug gebragt worden van de misvatting, om voor kwijning van den landbouw aan te zien eene misrekening van landeigenaars of pachters, en voor eene gepaste ondersteuning van nijverheid eene zware belasting. De gevolgen dier dwaling zouden dan welligt herstelbaar zijn, nu dreigen zij bijna onherstelbaar te worden.

Terwijl ik hier eene andere wijze, om de belasting te heffen als verkieslijk voordrage, hoop ik niet dat iemand zoude meenen dat ik het beginsel zelf als eenigzins aannemelijk beschouwe. Van de andere zijde zoude ik zeer misverstaan worden, indien men uit den grooten afkeer, dien ik tegen de korenwetten uitspreek, besloot, dat ik op den landbouw en op mijne landgenoten welke zich daarmede bezig houden niet hoogen prijs stel. Dit is er verre van af, en indien iets den bloei van deze nijverheid bevorderen konde, zoude ik het zeer toejuichen; doch ik wensch haar geene middelen toe die niet helpen en die anderen, eindelijk haar zelve, schaden. Ik verschil hierin niet van gevoelen met hen, die, het meest met den landbouw bekend, het best daarover kunnen voordeelen. SERRURIER, WTTEWAAL, POUS en andere [39] landbouwkundigen raden, in het belang van den landbouw, de korenwetten af. De toepassing der wetenschappelijke vorderingen, de wijziging naar den gang der behoeften en prijzen, zijn middelen waardoor alleen de heer Pous, bij eigen ondervinding, meent dat de landbouwers met vrucht kunnen blijven bouwen en hogere prijzen afwachten. Zoude zulk eene meening juist nu, door een landgenoot van die verdiensten, bekend gemaakt, niet alle opmerking verdienen, en tegen vele klagten kunnen opwegen? (12). Doch hoe dit zij, de vraag of er onder de landbouwers zijn, welke zich van middelen van bestaan beroofd zien, en dus werkelijk den bijstand hunner landgenooten behoeven, is ontwijfelbaar van het

hoogste belang; de onbestemde klagt evenwel over kwijning van den landbouw verspreidt hierover niet het minste licht. Wanneer eens het algemeene kwaad der korenwetten, ook in het waar belang van den landbouw, was afgeweerd, zoude men juist de meeste welwillendheid vinden, daar waar werkelijke nood is bijstand te verschaffen.

Hier zoude ik mijne taak voleindigd rekenen, namelijk om, zoo veel mij mogelijk was, tegen het stelsel van korenwetten te waarschuwen. Doch door hen, die ze aanraden, worden eenige redenen aangevoerd, wier ongegrondheid welligt niet algemeen in het oog valt; daarom wil ik nog met [40] een enkeld woord trachten het onderwerp van dien kant op te helderen. Eene gewoone klagt is, dat de vreemde granen de inlandsche verdringen. Het is als of de buitenlander ons granen voor niets leverde, zoodat de inlandsche voortbrenging geheel zoude ophouden. Bij het minste nauwkeurig onderzoek verdwijnt die vrees. In de landen waaruit wij granen bekomen, met name Pruissen en Rusland, bestaan dezelfde oorzaken van den prijs als bij ons. Het is daar eveneens niet het graan der beste maar der slechtste en afgelegenste gronden, waarmede de prijs moet overeenkomen. Arbeid en kapitaal zijn daar ook onmisbaar, doch men heeft er het voordeel van nog minder op slechte gronden te bouwen. De arbeid nu geschiedt in Rusland door lijfeigenen, en men meent, dat

hierin eene groote oorzaak der lage prijzen gelegen is. In zoo ver zich de arbeider met minder belooning dan elders moet vergenoegen, zoude dit eenigzins kunnen waar zijn; doch de Russische boer leeft niet geheel armoedig, en zoo hij iets minder geniet dan onze arbeiders wordt dit verschil opgewogen door den tragen, slechten arbeid van de in slavernij levende landlieden. Het is daarom nog voordeeliger, den vrijen man, die goed werkt, ruimere belooning te geven. De ondervinding in de landen waar de lijfeigenschap afgeschaft is bevestigt deze stelling, en zij die in onze kolonien geweest zijn, zullen waarschijnlijk dit niet logen- [41] straffen. Ook zoude het Pruissisch graan in dit opzigt even zeer als het onze bij dat van Rusland achter staan, want Pruisen heeft alleen in het Groothertogdom Posen nog gedeeltelijk lijfeigenen. Doch iets anders. De kapitalen zijn in die landen veel schaarscher en duurder, en het vervoer is ten uiterste moeilijk. Indien dus ten gevolge der vruchtbaarheid van den grond de noodzakelijke prijs in die landen wat lager is dan bij ons, zoo staan andere nadeelen daartegenover. Bij het vervoer gaat veel verloren, de slechte wegen maken dit van plaatsen die eenigzins verwijderd zijn van de rivieren zeer kostbaar, op die rivieren vaart het graan langzaam en dikwijls met gevaar naar de havens waar het kan ingescheept worden; en dan volgt nog eene zeereis met hare kosten en gevaren. Men zal zich dan niet verwonderen dat de prijzen, die ons te laag toeschijnen, dit eveneens doen aan de vreemdelingen; en zij moeten

niet minder dan wij goede en slechte jaren dooreen nemen, om den graanbouw op denzelfden voet aan te houden. De berigten van de verarming in de Pruissische Oostzeeprovincien, treffen zaam met de klagten van onze landlieden. Indien de prijzen nog lager vielen, zouden zij waarschijnlijk tegen de kosten niet opwegen en het graan uit Rusland en de Oostzee zoude niet meer op onze markten verkocht worden. De groote landeigenaars geven dan eene andere rigting aan hunne nijverheid, zoo als reeds vele gedaan heb- [42] ben door schapenfokkerijen of andere takken van den landbouw bij voorkeur te beoefenen: op vele landgoederen in Rusland worden Fabrieken opgericht, welke men vindt dat meer voordeelen opleveren. Het bewijs van dit gezegde vindt men ook daarin, dat wij uit Noord-Amerika geen graan op onze markten zien verkoopen. Evenwel is nergens de grond nog milder; en de groote rivieren leveren daar beter middel op van vervoer naar de zee dan in de meeste andere landen. In de zuidelijke Staten zijn, zoo als men weet, slaven, en dit zoude dan, volgens sommigen, ook nog eene meerdere goedkoopheid moeten te weeg brengen. Doch de zeereis is te ver, en alleen bij zeer hooge prijzen zouden zulke kosten van vervoer vergoed worden. Er zijn dus voor het vreemde koren eveneens grenzen van de goedkoope prijzen als in ons land, en die zijn met de kosten der reis waarschijnlijk niet lager dan bij ons. Men zoude verwonderd zijn, wanneer men vernam, met hoe weinig winst zich de Russische en

andere grondeigenaars vergenoegen moeten, indien hun graan in ons land tot lage prijzen verkocht wordt. Het is alleen bij volstrekt gebrek van inlandsch vertier, dat wij daartoe besluiten; doch aanmerkelijk lager kunnen die prijzen niet worden. In het zuiden van Rusland, waarvan men bijzonder spreekt, zijn veel andere soorten van kultuur, welke bij lage graanprijzen de voorkeur verdienen, zoo als de tabak, [43] bijzonder de wijn, -- ook de schapenfokkerij; welke alle meer toenemen in evenredigheid dan de graanbouw. Daarbij is de afstand en de moeilijkheid van de vaart bijzonder uit die streken tot ons een groote hinderpaal voor dezen handel. Hoe goedkoop moet niet het graan in die provinciën zijn, als het van binnenslands naar de zeehaven, en van daar door de Zwarte zee, welligt ook nog door die van Azof, door de geheele Middellandsche zee, en vervolgens door den Oceaan tot ons kan komen, en dan nog beneden de gewoone prijzen in ons land verkocht worden. En hoe goedkoop moet het zijn in alle de landen die het voorbijvaart, en die grootendeels voor den invoer openstaan. Men beweert dat de landbouw algemeen toegenomen is, dit wil ik niet ontkennen; doch dat die toeneming grooter zoude zijn dan die der bevolking, komt mij zeer onwaarschijnlijk voor, want het is de laatste die de eerste teweeg brengt en niet omgekeerd; en dit zoo zijnde, zal die toeneming de prijzen niet blijvend doen dalen. Indien de prijzen bij uitstek hoog waren, konden wij ons verwachten op toenemenden aanvoer, welligt op

uitbreiding van kultuur in vreemde landen; doch het zijn niet de zeer lage prijzen, die de bezendingen uit verre streken naar onze havens zullen lokken, of kapitalen aan nieuwe ontginningen doen besteden. De omstandigheid, dat in de laatste jaren zoo weinig vreemd koren bij ons aangevoerd is, [44] bevestigt, zoo mij toeschijnt, dit gevoelen. En zeer ten onregte leiden sommigen daaruit af, dat onbezwaarde invoer den graanhandel niet zoude bevorderen. Er is nog eene bemerking die men bij deze gelegenheid maken kan. De twee landen, die bijna uitsluitend graan bij ons invoeren, hebben beide een stelsel van wetgeving, bestemd om de kapitalen veel meer in de fabrieksnijverheid en den handel dan in den landbouw te doen plaatsen. Rusland heeft een strenger verbodstelsel voor fabrikaten dan eenige andere staat. Het gevolg hiervan is dat de bevolking, die geen land bouwt, veel meer toeneemt dan de voortbrenging van het graan, en dat dus de gelegenheid, om het graan binnenslands te slijten, toeneemt. Zelfs Noord-Amerika heeft, zoo als men weet, deze strekking aan zijne wetten op in- en uitvoer gegeven.

Het opbrengen van belastingen in graan, dat in sommige landen zoude plaats vinden, wordt ook als doodelijk voor onzen landbouw aangevoerd. Als deze regeringen zulk graan verkoopen, hoe kunnen onze landbouwers daarmee wedijveren? Het is te verwonderen, dat men de nietigheid van dezen grond niet dadelijk gevoeld heeft. De prijs regelt zich immers naar de kosten der

voortbrenging, en verandert niet door dat het graan door bijzondere personen of door eene regering ter markt gebragt wordt. Even zoo zoude men kunnen beweren dat de mijnen in Hongarije [45] of in het Ouralgebergte niet konden aangehouden worden, dewijl in Holland de regering metaal uitgaf, dat zij door middel van belastingen bekomen had, en waartegen het zilver en goud van die mijnen niet dingen konde. Doch er is iets anders op te merken omtrent deze granen in handen der regeringen. Zij ontvangen of koopen die op, niet om ze op vreemde markten voor half geld af te staan, maar om in de behoeften der legers te voorzien; ook om voorraadschuren in het belang der ingezetenen aan te leggen. Bijzonder vindt men dit doelmatig in de provinciën van Rusland, waar het vervoer nog zeer bezwaarlijk is. Nu heeft de schaarschte der laatste jaren doen zien, dat de voorraad, die men voor zulke gevallen bestemd had, veel te klein was, en de Russische regering is er op bedacht om voor de toekomst vollediger te voorzien. Ik wensch hier niet dezen maatregel te verdedigen of te veroordeelen; doch het komt mij waarschijnlijk voor, dat de groote aankopen die zij welligt doen, of de opbrengsten in granen die zij bevelen zal, in jaren van grooten overvloed, de buitengewoone daling der prijzen meer zullen voorkomen dan bevorderen. En dit bevestigt mij in het vertrouwen, dat de vrees die men uitspreekt, alsof de vreemde landen, bijzonder Rusland, ons met eene onbegrensde daling der prijzen bedreigen zouden,

ongegrond is. Ik beweer evenwel niet te voorspellen dat de tegenwoordige [46] prijzen voor geene meerdere daling vatbaar zouden zijn. Ik deel slechts mijne gronden mede, en daarover kan de lezer zelf voordeelen. Doch, zeker is het, dat de prijzen thans niet buiten alle voorbeeld laag zijn, en dat de middelprijzen over eenige der laatste jaren zaamgenomen niet ongunstig afsteken, bij die der vorige eeuw. Indien dus iemand de vrees blijft koesteren, dat het graan uit Odessa of Taganrok hier eindelijk allen landbouw zal onmogelijk maken, zoo komt het mij voor, dat tegen zulk een, tot nog toe geheel denkbeeldig, kwaad, vooreerst geene wetten behoeven gemaakt te worden (12). Mogt ooit eenig graansoort op den duur bij ons voor vroeger ongekend lage prijzen worden aangevoerd, zoo zoude dit met voorzigtige maatregelen tot een zegen kunnen verstreken, en wij zouden zelfs dan allerverkeerdst handelen, indien wij door eene korenwet het goed in kwaad poogden te veranderen.

Sommigen stellen zich voor, dat door de korenwetten eene waarde zoude kunnen daargesteld worden, en eene mogelijkheid om belasting te heffen. De daadzaak is deze, dat wanneer de korenwetten bij ons in volle werking zullen zijn, de natie drie of viermaal meer zal opbrengen dan het geschenk, dat in de kas der landeigenaars overgebracht wordt; doch dat er mogelijkheid zal zijn om aan deze landeigenaars, van hetgeen zij [47] ontvangen, weder een gedeelte terug te doen geven aan 's rijks kas. Indien wij dit stellen op een tiende, dan zal van elk

millioen gulden, dat, onder den naam van beschermend regt, door de natie jaarlijks wordt opgebracht, eene waarde verloren gaan van *f* 750,000
 In de kas der landeigenaars komen. - 225,000
 In 's rijks kas - 25,000
f 1,000,000

Bij gevolg zal het voordeel voor de financiën van den staat kunnen bestaan in een veertigste van hetgeen de natie opbrengt.

Men onderscheidt dikwijls, bij het behandelen van onderwerpen zoo als dit, de theorie van de praktijk, en meent dat de laatste zeer wel van de eerste verschillen kan; welligt zullen sommigen, die dit stuk niet gelezen hebben, deze onderscheiding hierop verlangen toe te passen. Wanneer men daardoor beweert te kunnen handelen tegen de voorschriften eener welgegronde wetenschap, zoo staat het verachten der theorie gelijk met het verachten van het gezond verstand. Doch somtijds is de onderscheiding zeer juist, namelijk wanneer men huiverig is, om zekere maatregelen in te voeren, die wel volgens de theorie aannemelijk schijnen, doch de proef der ondervinding nog niet hebben doorgestaan. Men vreest dan maar al te regt, dat welligt in de praktijk de uitkomst [48] niet zoo gunstig zijn zoude als de theorie scheen te beloven. Hetgeen door de ondervinding goed bevonden is, noemt men dan praktijk, en zoo opgevat kan de staatsman de onderscheiding niet geheel verwerpen.

Doch juist in dien zin is slechts theorie aan de zijde der voorstanders van de korenwet, praktijk bij hare bestrijders. Het was eene theorie, dat zulk een stelsel van inkomende regten, die met dalende prijzen toenemen, en waartegenover bij hooge prijzen eenige uit gaande regten werden vast gesteld, meerdere standvastigheid in de waarde der granen zoude teweeg brengen, en hierdoor den landbouw ondersteunen; deze theorie had zoo veel schijn, dat velen in Engeland er zich door lieten verblinden. Doch het was eene theorie, waarvan bij nauwkeuriger onderzoek spoedig de onjuistheid konde worden aangetoond. Evenwel zij is in praktijk gebragt en zij is valsch bevonden. Die haar nu op nieuw aanprijzen en wenschen toegepast te zien, behooren tot die hardnekkige aanhangers eener theorie, welke zich niet alleen door geene redenering van hunne dwaling laten overtuigen, maar zelfs de oogen sluiten voor de praktijk die hunne theorie logenstraft. Zij daarentegen, die het onraadzame van korenwetten beweren, hebben ook eene theorie, volgens welke dat stelsel noodlottige gevolgen hebben moet; en hunne theorie is door de praktijk bevestigd. [49] Indien nu, behalven de ondervinding, ter ondersteuning van een gevoelen, nog kan bijdragen de meening van hen die door hunne grondige kennis, door hun achtigwaardig karakter vertrouwen inboezemen, zoo zal eveneens de vraag niet lang twijfelachtig zijn. Men raadplege de staatkundige geschriften onzer landgenooten, te beginnen met de Politieke gronden en

maximen van JAN DE WIT en zijnen vriend DE LA COURT tot aan de Bijdragen tot de huishouding van den staat van GIJSBERT KAREL VAN HOGENDORP, en men zie of iemand hunner een stelsel als dat der korenwetten aanprijst. En wanneer men de werken der thans levende schrijvers over staatswetenschappen in alle landen overziet, zoude ik twijfelen of men die van een eenigen uitstekenden man zoude kunnen aanwijzen, die dat stelsel als heilzaam voor de belangen der natie beschouwt (13). Zal het des niet te min bij ons worden ingevoerd?

=====

[50]

AANTEEKENINGEN.

=====

1. Staatscourant 23 October 1835.
2. Het is mij wel bekend, dat in onze historie enkele voorbeelden voorkomen van eenige belemmering van den invoer of uitvoer der granen; doch met hoe veel doorzigt en standvastigheid en ook met goeden uitslag, onze voorvaderen zich daartegen verzet hebben, ziet men onder anderen uit de sententie van den Grooten Raad van Mechelen in het jaar 1548 geweest, waarbij de strijd van de Staten van Holland betrekkelijk het Congié-geld op den uitvoer der granen ten hunnen voordeele wordt

uitgewezen, en de vrijheid van den graanhandel tegen KAREL V. als Graaf wordt gehandhaafd. Men vindt deze sententie achter het eerste deel van LUZAC's Hollands Rijkdom.

3. Besluit van 6 October en wet van 4 December 1830. Zie Staatscourant van 6 December 1830.

4. Het is inderdaad onverklaarbaar, dat de stukken; welke bij die gelegenheden zijn bekend gemaakt, nu reeds schijnen vergeten te zijn. De gronden, waarop de vrijheid van den graanhandel door [51] de Noord-Nederlanders in het algemeen, en bijzonder door de regering, met zoo veel kracht werd gehandhaafd, zijn er volledig in aangewezen. De omstandigheden zijn thans volstrekt dezelfde als toen, alleen met dit onderscheid, dat nu korenwetten nog veel meer onraadzaam zijn, dewijl de Noordelijke provincien in dien tijd steeds uit de nabijgelegene, vruchtbare Zuidelijke provincien konden voorzien worden; terwijl nu ook die toevoer zoude afgesloten worden, en wij dus tot vermeerdering van onzen voorraad, eigene minder vruchtbare gronden zouden moeten bebouwen, waarop onze arbeid en kapitaal zouden verspild worden. Een zeer wel onderrigt vreemdeling, met onzen toestand volkomen bekend, heeft over dit onderwerp terzelfder gelegenheid een belangrijk stuk geschreven: "Beleuchtung des Kampfes über Handelsfreiheit und Verbotssystem in den Niederlanden, gegründet auf eine Darstellung des

Getreidehandels und der allgemeinen Handelsverhältnisse Amsterdam bey Gebr. DIEDERICHS. 1828. 8°." In dit werk wordt aan de standvastigheid, waarmede de regering de wezenlijke belangen van het land voorstond, volkomen regt gedaan; en naar waarde worden daarin geroemd de memorien, waaronder wij den naam van den onlangs gestorven Minister ROËLL lezen. Het zoo gewigtige punt, waarom met het stelsel van zoogenaamd entrepôt de graanhandel nergens gebloeid heeft en ook niet bloeijen kan, wordt mede grondig in dit werk behandeld. Doch het schijnt dat in ons land ook dit geschrift niet gelezen of altans niet ten nutte gemaakt wordt. Zoo ver ik weet, is het zelfs nimmer in het Hollandsch vertaald. De voorstanders der korenwet verdedigen die als of nu voor het eerst daarover gesproken werd, en de redenen, die er voor schijnen te pleiten, worden herhaald, als of die niet sedert lang wederlegd waren. Met hoe veel kracht en geest is, b. v. de ongegrondheid van de meeste dier redenen aangetoond door den heer SERRURIER in den Buitenman. [52]

5. Dit onderwerp; het verschil van de inkomsten van den landbouwer en van den landeigenaar, en de oorzaak van dit laatste, heeft men in vroeger tijd dikwijls voorbijgezien; doch het is tegenwoordig algemeen erkend. Men vindt het zelfs in de populaire geschriften, zoo als in de Conversations On political Economy van Mrs. MARCET, conv. XII and XIII., (ook in het Nederd.

vertaald, met aanm. van Prof. TIJDEMAN, uitgekomen te Dordrecht 1825) In weinig woorden vindt men het onder anderen ook in het werk van TORRENS "On Corn trade. 3d Ed. 1826. p. 275" Zeer grondig is het behandeld in eenige artikelen van het Fransche dagblad Le Globe 1826 Fevr. 11, 25, Avril 8, 29, juin 10. Onder de gewigtige gevolgentrekkingen uit deze verklaring behoort deze, dat de grondlasten geen invloed hebben op den prijs der granen. Zij zijn, of behooren altans nooit anders te zijn, dan een deel van de inkomsten des eigenaars, en deze zijn een gevolg en geen oorzaak van dien prijs. Wanneer men alle grondlasten afschafte, (zoo als in Engeland grootendeels geschied is) zoude het graan daardoor niets goedkooper worden. Het maakt dus ook geen verschil of in andere landen van waar wij graan verkrijgen grondlasten bestaan of niet; even als hun bestaan bij ons het graan niet duurder maakt zoo kan de afwezigheid daarvan elders het graan niet goedkooper maken. De prijzen regelen zich naar de opoffering die het graan kost in de ongunstigste omstandigheden, onverschillig of in de gunstiger omstandigheden de eigenaar zijne voordeelen met de regering deelt of niet.

6. Een Fransch schrijver merkt op, dat sedert het einde der zeventiende eeuw in Frankrijk doorgaans maatregelen tegen de hooge en in Engeland tegen de lage prijzen genomen zijn, en daarop laat hij volgen: "Il est curieux d'observer que, durant cette période de temps, de grandes

et quelquefois désastreuses variations [53] en mouvement semblable ayant eu lieu dans l'un et l'autre pays, chacun attribua les mêmes effets à des causes contraires; dans l'un comme dans l'autre, une législation vicieuse, en sens opposé, exagérait au lieu d'amortir les fluctuations de prix, originaires causées par les accidens naturels des saisons; tandis que la Hollande placée entre deux, sous l'influence salutaire de la liberté, jouissait pour ses approvisionnemens, d'une sécurité que rien ne troublait, et d'un état de prix comparativement voisin de l'uniformité." Anisson de l'Affranchissement du commerce et de l'industrie. Paris 1829. p. 25.

Zie ook TORRENS l.l. p. 37. Hetgeen hij daar zegt eindigt met deze woorden: "The price of corn in Holland represented, pretty accurately, its average price in Europe."

7. In Engeland berekent men de som welke jaarlijks ten gevolge der korenwetten wordt opgebracht op drie honderd millioenen gulden Zie Edinburgh Review Febr. 1822. p. 477.

Monthly Review Aug; 1820. p. 434, aangehaald door SERRURIER Buitenman II. D. b. 235.

8. Zie Edinburgh Review Febr. 1812. p. 477. Septemb. 1826. p. 341. Octob. 1827. p. 401.

9. Welligt meenen sommigen, dat hierin toch altijd eene

vermeerdering van nijverheid zoude gelegen zijn, en altans de landbouw worden uitgebreid. Met dezen wil ik niet gaarne twisten; doch welligt kan een voorbeeld de zaak ophelderen. Indien wij wijnstokken in trekkassen planteden, zouden welligt de schoone druiven, die er van kwamen, goeden wijn kunnen opleveren; zoude het in dat geval de nijverheid niet bevorderen, indien wij den invoer van vreemden wijn verboden, en voortaan inlandschen [54] wijn uit de trekkassen dronken; of indien wij eene goudmijn ontdekten, doch zoo diep en zoo weinig overvloedig, dat elke dukaat op tien gulden, kwam te staan; zoude het dan de welvaart niet bevorderen, indien wij de nijverheid van zulk een bergwerk beschermden door eene kleine belasting, waaruit men aan den ondernemer eene premie van zes gulden konde betalen voor elke dukaat welke de mijn zoude opleveren?

10. "The Corn Bill of 1815, which was resorted to for the purpose of supporting our agriculture in its forced and artificial state, only aggravated the evil it was intended to remove." Torrens p. 277.

In 1820 heeft het parlement in Engeland een opzettelijk onderzoek naar den staat van den landbouw bevolen. Het berigt van het Committee is in 1821 gedrukt. Een zeer belangrijk artikel daarover is te vinden in de Edinburgh Review van Febr. 1822 p. 452. Zie ook Monthly Rev. Julij et Aug. 1822. In deze stukken zijn het nadeel der korenwetten voor Engeland, en de wezenlijke oorzaken

van de moeilijkheden waarover geklaagd werd, duidelijk voorgedragen.

Omtrent de tegenwoordige klagten der Engelsche landlieden, vinden wij van tijd tot tijd berigten in de dagbladen.

11. Men heeft berekend, dat de hooge prijzen van 1817, in het vereenigd koninkrijk, vijf en veertig millioenen gulden voordeel aan de landlieden hebben aangebragt. HOGENDORP bijdragen, D.IX. 425.

12. "P. POUS, gedachten over den landbouw, en hoe de landman in ons vaderland, bij de lage prijzen der tarwe, kan blijven bestaan. Middelb. 1835."

Indien het mij geoorloofd was omtrent den landbouw, waarin ik [55] mijne onvoldoende bedrevenheid maar al te wel ken, iets aan de aandacht mijner landgenooten aan te bevelen, zoo zoude het dit zijn. In vroeger tijd werd er veel meer vlas gebouwd, want er werd veel meer linnen gedragen. De goedkoopheid deed in de vorige eeuw algemeen de voorkeur geven aan katoenen stoffen, zoo dat de hevigste klagten daarover opgingen, en men, in Frankrijk bijzonder, voor den landbouw en de linnenweverijen, het verbieden van alle katoenen weefsels voorstelde als onvermijdelijk, om de schrikkelijkste rampen voor te komen. Dit is algemeen bekend; doch het is niet kwaad zich daaraan te herinneren. Uit alle provinciën kwamen verzoekschriften, uit de stad Rouaan,

b. v. een waarin men den nood, welke te wachten stond, met zwarte kleuren schilderde: "les enfans, les femmes, les vieillards dans la désolation, les terres les mieux cultivées du royaume restant en friche, et cette belle et riche province devenant un désert." Dat van de kooplieden uit Amiens eindigde met deze woorden. "Au reste, il suffit, pour proscrire à jamais l'usage des toiles peintes que tout le royaume frémit d'horreur quand il entend annoncer qu'elles vont être permises. Vox populi vox Dei." Zie onder anderen in SAY Traité d'économie polit. I. 215. (5e Ed.) Zoo was het ook in andere landen, en een zeer beschaafd man in Silesie zeide mij in vollen ernst, dat, volgens zijne meening, de regering elkeen, die katoen in plaats van linnen droeg, moest laten ophangen; dan zoude de welvaart van Silesie behoorlijk beschermd zijn. Het katoen, zoo als gezegd, heeft desniettemin grootendeels het linnen vervangen; en geene Provincie van Frankrijk is in eene woestijn veranderd. Doch de goedkoopheid van het katoen was niet zoo zeer in de grondstof gelegen als in den arbeid. De werktuigen door ARKWRIGHT en anderen uitgevonden hadden dien zoo zeer verminderd, dat het onbegrijpelijk is, hoe weinig het spinnen en weven van katoen kost. Die werktuigen nu waren op het vlas niet aanwendbaar, en [56] daarom bleef het linnen in evenredigheid zoo duur. Dit zag NAPOLÉON zoo wel in, dat hij een millioen franken beloofde aan hem, die zoude uitvinden, om het vlas door werktuigen in het groot, even als het katoen, te spinnen. Thans is dit

uitgevonden; men spint niet alleen, maar men weeft ook het vlas met werktuigen, welke door stoom in beweging gebragt worden. Er is, dunkt mij, veel waarschijnlijkheid, dat hierdoor het linnen zeer in prijs zal dalen, en opnieuw in gebruik komen waar het was afgeschaft; want voor veel gebruik is linnen, wanneer de prijs niet zeer verschilt, verkieslijk. Zoude dit niet de gelegenheid aanbieden, om in ons land met vrucht den vlasbouw uit te breiden, en daardoor gedeeltelijk, den min voordeeligen tarwbouw te vervangen; ja zelfs om aan die nieuwe fabrieksnijverheid deel te nemen. Zij is algemeen nieuw en, indien wij ons door de vreemdelingen niet laten voorkomen, kan welligt thans het oprigten van linnenweverijen eene bron van winst opleveren, even als het ontijdig aanhouden daarvan te voren eene oorzaak van verlies zijn moest. De nijverheid kan alleen bloeijen door zich in overeenstemming te houden met de vorderingen der kunsten en met de behoeften der verbruikers. Zij moet bij zich zelf trachten die hulp te vinden welke zij zoo vaak ten onregte van de regering verlangt. Deze kan somtijds belemmeringen uit den weg ruimen; zeer zeldzaam kan zij meer voor eenigen tak van nijverheid doen dan ten koste van andere

13. De vrees als of regelmatig uit verre landen, vooral uit Rusland, graan zoude kunnen aangebragt worden, hetwelk de mededinging voor inlanders onmogelijk zoude maken, is reeds dikwijls ter sprake gekomen, bijzonder

ook in Engeland, en men heeft bij de onderzoeken in het parlement nauwkeurig acht daarop geslagen. De berichten over den toestand der landen, bijzonder in het Zuiden van [57] Rusland, hebben die vrees doen vervallen, welke ook inderdaad nog altijd slechts in de bespiegeling bestond. Men vindt belangrijke mededeelingen daarover in JACOB's Report on the Trade in Corn and on the Agriculture of the North of Europe. Printed bij order of the House of Commons 1826; en Tracts relating to the corn trade and corn laws: including the second report ordered to be printed by the two Houses of Parliament, bij W. JACOB, Lond. 1828. Men zie ook M. CULLOCH's Dictionary of Commerce etc. op het woord Corn laws and Corn trade; Edinb. Rev. Sept. 1826. p. 319.

Zoo ooit zulk eene vrees verwezenlijkt werd dan zouden gewis korenwetten het ongeschiktste middel zijn, om bij die gelegenheid aan te wenden. Indien wij b. v. steeds zeer goedkoop uit Odessa tarwe konden bekomen, zoo zoude het wijs zijn zich dat voordeel ten nutte te maken, onzen landbouw daarnaar te wijzigen, andere vruchten voort te brengen, die elders niet goedkooper zijn; en liever, als het noodig was, de landeigenaars te hulp komen, om die wijziging aan den landbouw te geven, dan op den duur meer voor de tarwe te betalen dan behoefde, en zonder dat dit meerdere door iemand genooten werd. Den natuurlijken loop der nijverheid te volgen, de overgangen gemakkelijk te maken, en de voorbijgaande

nadeelen daarvan te verminderen, dit bevordert de algemeene welvaart; zich tegen dien natuurlijke loop te verzetten, dien te willen ophouden of zich aan zijnen invloed te onttrekken, is een ongelijken strijd voeren, waarin de overwinning zelf verlies zoude zijn. Men denke slechts aan trekschuiten, postwagens, stoomboten werktuigen, en wat des meer is.

13. Ik ben ver af van in onderzoekingen als deze op het gezag van anderen te willen voordeelen of zien voordeelen; doch het mag ons eenigzins bevestigen in de overtuiging der waarheid van ons gevoelen, wanneer wij eene volkomen overeenstemming vinden [58] bij hen, die algemeen als bevoegde rechters over zulke onderwerpen beschouwd worden. Dit nu heeft bij uitnemendheid plaats met betrekking tot de korenwetten. Die geen onder de schrijvers, welke het meest overhelt, om de tussenkomst der wetten in de belangen der nijverheid goed te keuren, en welke ook meer om zijne uitstekende bedoelingen dan om de juistheid zijne redeneringen hooggeschat wordt, SISMONDI, spreekt echter van de korenwetten op deze wijze: "l'Angleterre a des lois destinées uniquement à renchérir le prix des blés. Ces lois, dont une moitié du peuple anglais demande aujourd'hui l'abolition, avec une irritation profonde contre ceux qui les maintiennent, dont l'autre moitié demande le maintien avec des cris d'indignation contre ceux qui, veulent les abolir; ces lois sur lesquelles le ministère est divisé sur lesquelles le

parlement, composé surtout de propriétaires tremble de prendre un parti qui pourrait faire éclater des convulsions violentes;" etc. *Système d'Econ. pol.* 2e Edit. I. 251. [59]

=====

Bij den Uitgever dezès zijn mede van de Pers
gekomen en worden met goed gevolg
gedebiteerd.

=====

Tijdschrift voor Geschiedenis, Oudheden, Merkwaardige Bijzonderheden en Statistiek van Utrecht, met afbeeldingen, gr. 8°, 1e. deel 1e stuk met platen . . . f 3,90.

Drieling, (Mr. F. H. C.) Aanteekeningen op eene reize naar Zwitserland en Lombardijen in 1829, met eene voorrede van den Hoogleraar G. Moll te Utrecht, met 4 platen, gegraveerde titel en vignet, gr. 80. velin pap. " 3,75.

Dagverhaal eener Reize gedaan met Z. M. Linieschip de Zeeuw, aan boord hebbende Z. K. H. Prins Hendrik, derden Zoon van den Prins van Oranje, naar de Noordsche Hoven en Engeland, in den Zomer van het jaar 1834. gr. 80. met gegraveerde titel en vignet. " 1,80.

Themmen, (P. H.) Anekdotisch Reisje van Holland naar Engeland, in 12 dagen uit en te huis, gr. 8°, nieuwe vermeerderde uitgave met eene plaat. " 1,80.

Van Oosten van Staveren, beleg van Haarlem gr. 8°. " 1,80.
----- Gedichten, nieuwe uitgave op Postformaat, met gegraveerde
Titel en Vignet. " 1,25.

Quarin Willemier, Handboek der plaatsbeschrijvende Heelkundige Ontleedkunde, naar het Fransch van Edwards, 3 stukken compleet. gr. 8vo. " 5,50.

Mr. *J. Scheltema*, Overzicht van de voornaamste verfraaijingen, veranderingen en verbeteringen in en om Utrecht, gr. 8vo. " 0,45.

J. J. Dodt, Repertorium Dissertationum Belgicarum, 4°. " 2,00.

Wenken ter Handleiding in de beoefening der Schilderkunst, gr. 8°. . " 0,90.

AANMERKINGEN
OP DE
BEDENKINGEN
OVER DE
KOREN WETTEN
VAN DEN HEERE
J. ACKERSDIJCK

DOOR

F.A.S.A. van Ittersum

GEDRUKT BIJ J.J. TIJL TE ZWOLLE,

1835

[3]

Onder de geschriften, welke er dezer dagen over de voorgestelde Korenwetten in 't licht verschenen zijn, verdiend zeer zeker opmerking, 't vlugschrift, onder den titel, *Bedenkingen over de Korenwetten* van een' man, wiens hooge kennis en bekwaamheden ik huldig, wiens zuivere bedoelingen ik volkomen erken -- de Hoogleeraar *J. Ackersdijck*.

De Heer A. heeft getracht de noodzakelijke verwerping der Graanwet te betogen. --

Hoezeer de tijd, welke ik hiertoe zoude kunnen besteden, mij niet toestaat eene voldoende verdediging van dezelve of volkomene wederlegging van 't voor mij liggend geschrift te ondernemen, geloof ik aan andere en meer bekwame handen dit werk overlatende, dat eenige aanmerkingen aanvankelijk welligt nuttig zullen kuunen zijn tot bewijs, dat het door den Heere A. voorgedragene voor tegenspraak niet geheel en al onvatbaar is, -- en dit in het wel begrepen belang van Landbouwers en Landeigenaren verdiend. -- Verkeerde theöriën zijn gevaarlijk, naar mate ze door mannen van grooter naam worden voorgedragen.

Terwijl het met het doel, 't welk ik mij heb voorgesteld niet overeenkomt, om in eene geregelde ontwikkeling van beginselen of sistema's te treden, verzoeke ik den lezer, 't mij te willen vergeven, dat ik van bladzijde tot bladzijde 't geschrift van den Heere A. volgende en daaruit de meest belangrijke punten ter wederlegging opnemende, geene geregelde wijze van behandelen, in acht neme. --

[4]

Gelijk niemand en ook de Heer A. niet ontkend, (*) bestaat er zeer dikwijls verschil tusschen theorie en practijk. -- Bij de theorie worden zeer dikwijls zwarigheden, onoverwinnelijke zwarigheden over 't hoofd gezien, welke bij de practijk uit den aart en natuur der zaken noodzakelijk en onvermijdelijk voortvloeiën, -- theoretische bespiegelingen ontleenen daarom dan ook hare voornaamste, welligt eenigste krachten uit practische bewijzen. -- Ten opzichte der Korenwetten voor ons land voorgesteld, kan ik het niet toegeven, dat de theorie aan de zijde der voorstanders, de practijk aan de zijde der bestrijders zoude zijn, -- de laatsten wijzen, wel is waar, op de tijden van *Jan de Wit*, zonder het zoodanig te bewijzen, als men dit zoude kunnen verlangen, op de nadeelen van zoodanige wetten in Engeland en andere landen -- maar, of en in hoe verre, eene graanwet zoodanig als die thans is voorgedragen, thans in ons land nuttig of algemeen schadelijk zoude werken, hier over is men het vooral daarom niet eens, omdat ons de lessen der practijk nog ontbreken. -- Practisch weten wij het, dat er een groot onderscheid bestaat tusschen de tijden van *Jan de Wit* en de onze -- tusschen de behoeften en hulpmiddelen van andere volken en onze Natie. -- Onze voorvaders hebben steeds zoodanige graanwetten afgewezen -- (**); gaarne geloof ik, dat zij met graanprijzen lager dan de tegenwoordige hebben kunnen bestaan -- maar leven wij dan nog in dezelfde omstandigheden -- zijn dezelve niet in vele opzigten nadeelig veranderd? --

Bij alle de voordeelen welke meerdere beschaving heeft aangebracht, zal het wel niet kunnen ontkend worden, dat dezelve vele, te voren ongekende behoeften, heeft geschapen. Breng landeigenaren en landbouwers breng geheel onze natie terug, tot de stand van beschaving in de tijden van *Jan de Wit* -- verminder de prijzen van ontelbare voorwerpen van behoefte, ook te voren gekend, op de prijzen van vorige dagen -- vooral verminder alle belastingen, tot op 't bedrag 't welke te

(*) *Bedenkingen Bladz.* 47 en 48. (**) *Bladz.* 21.

[5]

voren betaald werd, en men zal geene graanwet vragen; nu word die gevraagd, om daardoor graanprijzen te verkrijgen, in evenredigheid van ' t geen er door een zamenloop van omstandigheden van landbouwers en landeigenaren gevorderd wordt.

In 1816, 1817, 1822 en 1823, (*) moge er in Nederland getwist zijn over de noodzakelijkheid van zoodanige wet in ons land, wie weet niet, dat de oppositie sistematisch door Noord en Zuid Nederlanders gevoerd is, zoo dikwijls het wetten betref, of bepaaldelijk ten voordeele van het fabricerend en landbouwend België of van den Hollandschen handel.

Het Engelsche fabriekwezen heft aanhoudend klagten aan over de Engelsche korenwetten, schepen met granen verlangende om met dezelve in *retour* goederen af te zenden; het instand houden dezer wetten, de onoverwinnelijke tegenstand der Engelsche landbouwers bewijst, en, dat men zoo algemeen van de algemeen nadeelige uitwerking der wet niet overtuigd is, en, dat er een verschil van gevoelen bestaat, te belangrijk om te ontkennen. (**)

Zedert 1830 hebben wij altijd granen voor eigen gebruik ingevoerd (§). Het is juist zedert die tijd, dat de toestand onzer landbouwers daardoor een wanhopig aanzien heeft verkregen. Bij de wet wordt er ondersteuning tegen bedoeld.

Bij overweging van beschermende wetten, word het onderwerp uit een oogpunt beschouwd der belangen van een of andere tak van nijverheid (§§). Is er iets natuurlijker? brengt de aart der zaak dit van zelve niet mede? waarom zoude dit bij eene korenwet niet mogen gebeuren? moeten deze *alleen* uit een oogpunt van volstrekt algemeen belang of uit een wetenschappelijk oogpunt beschouwd worden? dan hebben de landbouwers regt te vragen, waarom zoo vele andere takken van nijverheid tot hun nadeel beschermd worden.

Van het graan, hetwelk ter markt komt, heeft het eene last veel meer opoffering van kapitalen arbeid ge-

(*) *Bladz. 2.* (**) *Bladz. 3 vergelijk een der Nummers van de Revue Britannique van 1834* (§) *Bladz. 16.* (§§) *Bladz. 4.*

[6]

kost, dan het andere (*). Juist hierin ligt de zwaarigheid, onze landbouw moet juist daarom ophouden te bestaan, wanneer wij verplicht worden bestendig onze granen af te leveren, tegen prijzen van granen, met minder kapitaal en minder arbeid voortgebracht -- voor de koopers bestaat er geen onderscheid -- dit spreekt als van zelve, maar dat de marktprijs zoude geregeld worden, naar de noodzakelijke prijzen van granen onder ongunstige omstandigheden voortgebracht, kan, naar 't mij voorkomt, niet volgehouden worden -- wanneer ons land geheel en al gesloten was voor vreemde aanvoer en 't grootste gedeelte van het hier te lande gebouwde koren, onder ongunstige omstandigheden werd voortgebracht, zoude dit het geval zijn; thans worden, zoo ik geloof de prijzen op onze markten geregeld, naar die van de granen van elders aangevoerd en met minder kapitaal en arbeid, dan de onze voortgebracht.

Geheel waar is de stelling van den Heere A. (*) dat de door hem opgenoemde kansen eigenlijk voor den eigenaar, niet voor den landbouwer bestaan, dat is *voor zoo verre de verhuurde landen betreft* - en hierin juist is een des bewijzen gelegen, dat de tegenwoordige betreuringswaardige toestand des landbouwers, niet is toe te schrijven aan te hooge pachten. - - Een ieder welke pachthoeven bezit, weet het, dat het weinig beteekend, de pachten te hoog op te voeren, -- slechts eenmaal moge het gelukken een huurder te bedriegen; van de vruchten, welke hij geniet, moet in de eerste plaats, de arbeid beloond worden, -- uit dezelve meerder of minder bestaan gevonden -- slechts het overschot is voor den eigenaar, die tot afschrikking van volgende huurders, slechts *eenmaal* bij executie zijn regt kan doen gelden. (*)

Vergaat in Polen nu en dan de oogst en herstellen zich de eigenaren in goede jaren -- 't zelfde zal en kan hier gebeuren, indien men maar wil zorg dragen, dat in goede jaren onze landbouwers *f* 8 of *f* 7 voor een mud-

(*) *Bladz.* 11. (**) *Bladz.* 12.

[7]

de weite ontvangen kunnen -- maar, wanneer ook in voordeelige jaren, zoo zeldzaam in ons land voorkomende, onze landbouwers zich moeten te vrede houden met prijzen beneden alle evenredigheid laag, dan beschouw ik hunnen ondergang als ten laatste, ja weldra onvermijdelijk. De voordeelen van zekerheid in landgoederen opmerkende, zegt de Heer A. (*) dat ze niet vergaan of verloren gaan -- wanneer er door onze Nationale schuld de pen gehaald wordt, vergaan evenmin onze integralen, ze houden slechts op betaalbare coupons op te leveren -- met onuitgelote kansbiljetten stel ik vrij gelijk land, waarvan de inkomsten vernietigd zijn.

Indien, in mijn oog, prijsselijke zorgen en maatregelen, in het werk gesteld om overmatige rijzing of daling van graanprijzen te wijzigen (§), niet volkomen altijd aan het oogmerk voldaan hebben, omdat de invloed en uitwerking van positieve wetten dikwijls ontdoken kunnen worden; niet geheel zeker kunnen werken op wisselvalligheden (†) moet men dan daarom alle zorgen en maatregelen opheffen? -- Ik betuig er de volkomene noodzakelijkheid niet van te begrijpen -- de ondervinding heeft, zoo ik geloof, in tegenstelling van het geen de Heer A. zegt: voldoende geleerd, dat bij vrije korenhandet de ongelijkheid van voorraad de prijzen te nadeelig drukt.

Bij geringe voorraad hier voortgebracht, zijn en blijven de prijzen *laag* door vrije handel.

Wil men de natuur niet aan banden leggen, gelijk de Heer A. het noemd, wel nu dat men dan alle onze havens voor invoer van alle vreemde producten opene men zal dan verkrijgen de zoogenaamde natuurlijke prijzen van alle voortbrengselen van nationale nijverheid, en, tevens verval onzer fabrieken -- bij vrije, geheel vrije korenhandel word de ontginning van woeste gronden, de natuur in zoo verre bij ons aan banden gelegd.

Onder de redenen welke bijna alle bestrijders der wet, ook de Heer A. doen gelden, moet men zich bedroeven steeds te hooren spreken, over de te hooge pachten. Intusschen is welligt geen argument ongegronder, dan

(*) *Bladz.* 13. (§) *Bladz.* 14. (†) *Bladz.* 13.

[8]

dit; dat men mij zegge, wat men door hooge en wat door lage pachten versta -- waar bestaat de lijn, door regt en billijkheid getrokken. -- Hoe zal men meten, zonder maat? indedaad dit argument bewijst niets meer, dan dat zij die het gebruiken niet zeer bekend zijn, met het geen gebeurd; gerustelijk beroep ik mij op het oordeel, de ondervinding van allen, die pachthoeven of landerijen verhuren, -- het staat niet aan landeigenaren hunne bezittingen te verhuren voor de door hun *alleen* bepaalde prijzen, -- over het algemeen is de waarde, huurwaarde van landerijen te veel bekend aan alle landlieden, dan dat dit alleen van landeigenaren zoude kunnen afhangen; geraken deze buiten staat de beloofde huurpenningen te voldoen, dan moet de reden hiervoor gezocht worden, zoo ik geloof, in de daling van de prijzen van bijna alle land producten; in geheele of gedeeltelijke misgewassen en dergelijke onvoorziene nadeelige omstandigheden. Vol te houden, dat de pachten thans nog (*) geregeld zijn, met slechts eenige verandering, naar de korenprijzen, gedurende de fransche overheersching, is het onmogelijke volhouden. -- Indien onze landlieden verplicht waren geworden gedurende een tijdvak van twintig jaren, pachten geëvenredigd naar deze dure jaren te betalen, dan hadden welligt voor meer dan tien jaren alle verhuringen van bouwlanden moeten ophouden; in tegenoverstelling van 't geen gezegd wordt, beweer ik, dat de pachten over 't algemeen te *laag* gesteld zijn.

Bij de jongste Cadastrale operatien is de zuivere huurwaarde van alle vaste goederen opgenomen en bepaald. -- Hierbij zijn de berekeningen geenszins gebaseerd op de jaren van dure graanprijzen, maar op de verhuringen van 1816-26. Na dit onderzoek is men tot het resultaat gekomen, dat de revenuen der vaste goederen ongeveer 65 millioenen belooopen, waarop eene belasting van 8 milioenen buiten de opcenten is gegrond -- deze waarderingen zijn geschied door deskundigen en onpartijdigen, -- men zoude er dus

(*) *Bladz. 15 en 16.*

[9]

uit kunnen opmaken, dat de landeigenaren hunne goederen zouden kunnen en mogen verhuren voor de prijzen door 't Cadaster bepaald zonder eenig verwijt te verdienen. -- Ging het den landbouwers slechts eenigermate wel, dan zoude dit dan ook kunnen plaats vinden - - geschied het? geenszints; landerijen worden en kunnen slechts worden verhuurd, hoe er moge gewaardeerd zijn, voor 't geen ze kunnen opbrengen, zonder tegenspoeden – van algemeene bekendheid en bewijsbaar is het, dat de landeigenaren gedrongen door den nood der landbouwers, hunne eigendommen over 't algemeen verhuren tusschen de 30 en 40 pc. beneden de gewaardeerde huurwaarde -- en evenwel worden de lasten van een ondersteld inkomen geheven -- en even wel houdt men vol, dat de pachten te hoog staan! –

Moeten de graanprijzen blijven, zoo als ze zijn en de lasten, welke landbouwers op verschillende wijze drukken er bij, dan zullen de pachten zeer zeker moeten verninderd worden, dat is, dan zullen landeigenaren, welke over het algemeen met 3½ of 4 pc. inkomen van landerijen *zeer* te vrede zijn, die tot 2 pc. moeten verminderen, dat is, dan zullen zij aan theörien, de helft hunner Capitalen moeten opofferen, tot onberekenbaar nadeel van onze geheele Natie. -- Hangt niet de waarde van ieder Capitaal van deszelfs inkomsten af? -- Daarenboven, welk lot word er beschikt voor eigenaren van onbevoorregte gronden (*) hoedanige er duizenden bunders in ons land bestaan, welke aan duizenden onzer landgenoten een bestaan, hoe bekrompen dan ook, kunnen opleveren? Indien zoodanige eigenaren van elders middelen bezitten, mogen ze blijven (§) bouwen! Kan dit wanneer voordeelige oogsten geene winsten aanbieden? zoo niet, dan verdienen zij belangstelling en ondersteuning (†); vertroostend en bemoedigend is zeker deze erkenning, maar wie zal in de ondersteuning van duizenden bebouwers van onbevoorrechte gronden voorzien, welke

(*) *Bladz. 10 en 17.* (§) *Bladz. 17* (†) *Bladz. 18.*

[10]

tot den bedelstaf verwezen worden, te midden van eigenaren van bevoorregte gronden, wier bezittingen men voor de helft verminderd wil hebben? laat ze wat anders leeren, dan heide bouwen, hoor ik van eene andere zijde roepen (*) -- ongelukkige bewoders van ontelbare onbevoorregte streken die uw bloed hebt gestort, voor hun, die uwe arbeid verachten, strijdende tegen hun, die dikwijls beproefd hebben uwe nijverheid te beschermen!

Op zulke gronden wordt er beweerd, dat de landbouw als winstgevende volksvlijt geene ondersteuning behoeft (§); om dat korenwetten in de tijden van *Jan de Wit*, eer nadeelig dan voordeelig werden geacht; de Engelsche fabrikanten tegen dezelve zijn -- de eigenaren van bevoorregte gronden, zeer goed de helft van hunne bezittingen kunnen missen -- die van onbevoorregte, zeer goed van liefdegaven kunnen bestaan: of wat anders doen voor de kost, heeft onze landbouw geene ondersteuning noodig! --

Ongelukkig besluit, op ongelukkige gronden genomen! Een ieder, die de staat van verwaarlozing kent, waarin het grootst gedeelte onzer landerijen verkeerd, om dat de middelen ter bestrijding van gevorderde arbeid ontbreken; ieder die de ellendige levenswijze van duizenden landlieden kent, weet, hoe welligt $\frac{3}{4}$ hunner in schulden gewikkeld is of worden -- die de registers van hypotheek-bewaarders en ontvangers der registratie wil nagaan -- die de waarachtige getuigenissen van plattelands Vrederegters, geroepen om de kleinste schuldvorderingen tusschen landbouwers te beoordeelen, wil geloven, zal zich met mij over de wanhopige toestand van 't grooste gedeelte der landbouwers bedroeven. -- Niet in onze studeervertrekken, maar op 't land, in de schamele woningen van hun die om hulp en ondersteuning bidden, worden de nooden van onzen landbouw gekend. - God geve dat deze beden van stille landbewoners, die helaas! te vergeefs door onvermoeide arbeid hunne armoede trachten voor te ko-

(*) *Bladz.* 36 (§) *Bladz.* 18

[11]

men, die te minder schijnen te lijden, naar mate ze met meerder geduld lijden, mogen verhoord worden! --

Aanmoediging en bescherming zegt de Heer A. (*) leveren een nieuwe belasting op. In zeker opzigt is dit voor hun, die bij die bescherming geen dadelijk belang schijnen te hebben, waar, -- maar geschied dit niet met alle takken van nijverheid, welke bescherming genieten? Indien zoodanige bescherming noodzakelijk is, waarom mag de landbouw in deze voorregten dan ook niet deelen? -- Van de granen zal de belasting gevraagd worden van de gebruikers -- zeer zeker, even als alle gebruikers van fabriekgoederen en onder deze de landbouwers en landeigenaren, die bij de welvaart onzer fabrieken even min een *direct* belang hebben. -- In zoo verre dus, en ook niet verder (§) zal de natie den landeigenaren en landbouwers hunne inkomsten verzekeren, op gelijke voet met onze fabrieken -- als uitgestrekte tak van nationale nijverheid, heeft naar mijn oordeel, de landbouw ook aanspraak op gelijke waarborg. -- Men vordert van den landbouw eenige millioenen onder de naam van grondbelasting, om ook hiermede de schuldeisschers van den Staat te vrede te stellen, -- dat men korte wetten make en de rente op 2½ reducere -- deze zaak zal gevonden zijn op gelijke wijze als die der behoeften van den landbouw. -- De waarborg, welke de landbouw vraagt en noodig heeft, staat gelijk met die der fabrieken -- verzekering van behoorlijke prijzen voor 't fabrikaat, geenszints tegen grootere of kleinere Calamiteiten. Indien de oogst vergaat, indien fabrieken vergaan, bestaat er onvermijdelijk verlies.

Het tarief zal des noods stijgen, -- ik versta de tarieven van inkomende regten (†), dit is zeer mogelijk; zal afhangen van den overvloed in -- en aanvoeren uit andere landen maar wat zwaarigheid, indien slechts de koren prijzen niet stijgen boven de noodzakelijke; slechts de schatkist zal er bij winnen, naar 't mij voorkomt -- en zoo scheidt de wet, in zekeren zin weldegelijk rijk-

(*) *Bladz.* 19. (§) *Bladz.* 19. (†) *Bladz.* 19.

[12]

dommen - zij belet de verzending van kapitalen naar buiten -- zonder wetten bestonden er welligt in Nederland weinige of geene fabrieken. -- Een ander argument van den Heer A, (*) bestaat daarin, dat de rijken niet meer, dan de armen in de belasting zullen betalen - ook dit is waar, maar ook tevens, dat een groot gedeelte der rijken, rijk zal kunnen blijven, in staat om de mindere klassen te ondersteunen, terwijl bij voortdurende lage graanprijzen, duizende rijken weldra met behoeftigen gelijk zullen staan, - de armen, arbeiders in de landprovincien, vragen welligt niets meer, dan verhooging van graan en broodprijzen, dat is, *ten gevolge van eene wet den invoer van vreemde granen tot onze consumtie beperkende* -- om dat lage graanprijzen landbouwers en landeigenaren verhinderd hun te laten werken, en omgekeerd, om dat billijke graanprijzen voor hun eene oorzaak zullen opleveren, tot gestadig werk tegen billijk loon, - die loonen worden als van zelve geregeld naar het noodig te volbrengen werk, en het aantal daartoe beschikbare handen, - voor den arbeider, die gestadig werk tegen een billijk loon verrigten kan, word het brood niet te duur; ledig loopende gelijk thans, zijn duizende niet in staat de zoo hoog gepreze geringe broodprijzen te betalen.

Bijzonder bevreesd schijnen de bestrijders der wet (§) voor de bebouwing van woeste, onbevoorregte gronden. Verdiend deze bebouwing geene belangstelling in ons land, weg dan met de op dit oogenblik hangende voordragten ter aanmoediging van dezelve; nimmer zie ik onze veluwsche woeste velden, overdenk ik het, dat ongeveer een derde van ons vaderland woest, onbebouwd ligt of ik verheug er mij over, dat er bij eene toeneming van bevolking, nog zooveel gelegenheid aanwezig is voor arbeid en kostwinning; bedrieg ik mij hierin, volgens regelen van zuivere staatshuishoukunde, ach ! dat men dan ons ongelukkig boeren landvolk middelen van bestaan, onder hun bereik gelegen, aanwijze, zoo maar niet, landverhuizing; de Nederlandsche boer, kan naar 't mij voorkomt, niet dan Nederlandsche gronden bouwen, doet

(*) *Bladz. 20. Bladz. (§) 21 en 28.*

[13]

hij dit met vlijt, dan verdiend hij bescherming, al mogt die nijverheid ook ondankbaar in een of ander opzicht kunnen genoemd worden; (*) die dankbaarheid zal van de voorgestelde wet afhangen.

Gelijk met alle fabriekgoederen in ons land, zal de natie meer moeten betalen voor 't koorn, - de verkooper slechts de noodzakelijke prijzen ontvangen (**); dit is het juist wat landeigenaren en landbouwers vragen; zij beweren en kunnen beweren, dat zij zonder *noodzakelijke* prijzen niet kunnen bestaan -- zij sprekenhet tegen, dat dit meerdere *rein verlies* zoude zijn (§); zij houden vol, dat zij uitmaken een groot gedeelte der natie, - dat het dus ongegrond is vol te houden, dat het meerdere 't welk zij zouden genieten *rein verlies* moet genoemd worden. Zijn alle voordeelen, welke niet direct den handel en het fabriekwezen toevloeijen, *reine verliezen*, omdat, indien ik het zoo noemen mag, dezelve door landbouwers en landeigenaren *direct* genoten worden, dan heb ik niets af te dingen op de verliezen, welke de Engelsche natie ondervindt.

Niet wel mogelijk zal het zijn na aanneming der wet tot den natuurlijke toestand terug te komen (§§), dat is tot de graanprijzen, zoodanig als die thans zijn, door invoer van den overvloed uit andere landen; de hemel beware er ons ook voor - eenige jaren lang heeft men den invloed beproefd van dezen natuurlijke staat - de landbouw, zoude een gelijk aantal proef jaren niet weder doorstaan, - wij bevinden ons in een staat van onmogelijkheid om 't besluit te nemen, alle middelen in het werk te stellen, om zoogenaamde natuurlijke graanprijzen te behouden, - die onmogelijkheid is gelegen in vermeerdering van ontelbare behoeften, in de vermeerdering van belastingen.

De daglonen zullen rijzen; dit is het, wat er vooral ten platte lande gevraagd en begeerd wordt, gelijk ik reeds heb aangemerkt. -- Alle takken van nijverheid, wordt er verder aangevoerd, zullen belemmerd worden -- onoverwinnelijke hinderpalen zullen de fabrieken ontmoeten (††). Daargelaten dat de landbouw

(*) *Bladz.* 21; (**) *ib* 22, (§) *ib* 22, (§§) *ib* 23, (†) *ib* 24, (††) *ib* 24.

[14]

onder *alle* deze takken van nijverheid ook behoort, kunnen de fabrikanten zich geruststellen met het meerdere debiet, het welk zij bij landbouwers en landeigenaren zullen ontmoeten. Verschillende Capitalen, thans ten nutte van vreemde landbouwers strekkende, zullen na aanneming der wet hierop niet onvoordeelig werken. In handelszaken onbedreven, durf ik niet beoordeelen, of en in hoe verre, onzen graanhandel bedreigd wordt. Wanneer ik evenwel in aanmerking neem, de gevoelens dezer dagen openlijk in verzoekschriften aan den dag gelegd door hun die dezen handel drijven, geloof ik ook te mogen aannemen dat hier geene gevaren bestaan, -- zouden er niet genoeg schepen met allerlei vreemde producten hier aankomen, om onze voortbrengselen *in retour* mede te nemen? - ik kan er niet aan twijfelen.

De Heer A. stelt zich voor (*), dat jaren van overvloed als ongunstige jaren zullen werken; dat zullen ze niet, bij 't bestaan der Korenwet; overvloed in ons land schaad niet, maar vreemde overvloed; buiten eenige meerdere arbeid, ligt er den landbouwer weinig aan gelegen of hij voor een of twee mud weite *f* 7 ontvangt, indien hij in 't tweede geval slechts zoo veel heeft kunnen voortbrengen, als, de gewone revenuen van zijnen akker bedragen. Er wordt verzekerd, dat de Landbouw in Engeland kwijnt (†); zal dit een argument opleveren, dan behoorde men ook aantetonen, dat de oorzaak hiervan in Korenwetten bestaat -- niet aan toenemende belastingen en andere omstandigheden, te wijten is. -- Zonderling in de daad schijnt het geen al verder wordt betoogd omtrent de waarborg der inkomsten van den *Nederlandschen* Landbouw op bladz. 31, waarin die waarborg onder anderen word gelijk gesteld, met die van deelnemingen, in *vreemde* mijnen, handelmaatschappijen, tot zelfs van speculaties in *Grieksche* fondsen! zeker wordt er ten behoeve dezer Kapitalisten geene belasting uitgeschreven, en hiervoor bestaat onder andere deze reden, dat Nederlanders niet *gedwongen* worden in Grieksche effec-

(*) *Bladz.* 28. (†) *Bladz.* 30.

[15]

ten te speculeren, gelijk de Nederlandsche boeren, om Nederlandsche gronden te bebouwen -- maar om uitgegelote Nationale Kansbiljetten in werkelijke schuld te veranderen, daarvoor worden belastingen, ook van landbouwers gevorderd.

Voor het doel der wet op Bladz. 33 en 35 vermeld, voor te hooge inkomsten van landeigenaren, te dure graanprijzen, make men zich niet ongerust. --- Onze havens blijven open voor vreemde granen tot behoud van billijke prijzen -- in tijden van oorlog, vooral vergezeld van Binnenlandsche misgewassen -- in gevallen van misgewassen in de meest graanvoortbrengende streken van Europa, kan dit, naar 't mij voorkomt, alleen, gebeuren. --- vloeit hier uit welligt dan voor eenige landeigenaren, die voordeelig gebouwd hebben, voordeel voort, trekt bij zoo voordeel van den oorlog, bij quasi vrijwillige leeningen of *Dongratuits*, wordt hem dit dubbeld betaald gezet. -- Geen *klein* gedeelte der natie (§) roept om hulp; in getal maken landbouwers en landeigenaren, allen wier welvaart van deze afhangt, welligt het grootste gedeelte uit; de handel is daarom, zoo ik geloof voor ons vaderland meer belangrijk, dan de landbouw, omdat dezelve grootere schatten kan aanbrengen. -- en steeds heeft aangebragt. -- Zoo er behoeftigen zijn, welke geen direct belang bij de landbouw hebben, het lot van meerdere duizenden hangt van dezelve af. --

Gaarne erken ik, dat de landbouw in kennis over 't algegemeen bij ons niet op gelijken gang met andere Natien voorwaarts is gegaan; dat er op vele plaatsen in ons land met meerder voordeel dan geschied, zoude kunnen gebouwd worden. -- dit bewijst evenwel niet voor de verwerping der wet. -- Kan die meerdere kennis algemeen in eens verkregen worden? zijn onze boeren in staat om vele nieuwe werktuigen te bekostigen? -- Om zoo vele onzekere proeven te nemen, als de wetenschap aanwijst? -- langzaam kan dit geschieden, mits men niet beginne met alle welvaart, alle middelen van bestaan onder het landvolk te vernietigen. --

(§) *Bladz.* 34.

[16]

En, zoo geloof ik dan ook staande te kunnen houden, dat niet armoede, maar eene tamelijke welvaart bevorderlijk kan zijn voor de ontwikkeling van alle landbouwkundige kennis; met genoeg lees ik van tijd tot tijd de berigten en raadgevingen van den verdienstelijken Heer Pous. [^{msc}] Ik twijfel er zeer aan of 't geen ik geschreven heb geheel en al, door hem zal tegensproken worden.

En hiermede leg ik de pen, eenige uren geleden opgevat neder, mij vleijende dat, hoe onvolledig deze aanmerkingen zijn mogen, ieder deskundige zal erkennen, dat ik niet dan de waarheid, hoezeer dan ook niet de geheele waarheid geschreven heb.

Hattem, 17 December 1835.

^{msc} **Noot van de bewerker:** Hier wordt door Van Ittersum, behalve aan de ook door Ackersdijck in zijn noot 12 genoemde brochure van Pieter Pous, *Gedachten over den landbouw, en hoe de landman in ons vaderland bij de lage prijzen der tarwe kan blijven bestaan*, Middelburg, 1835; 36p.; Knuttel 27254, wellicht ook gerefereerd aan de eerdere brochure van Pous, *Bedenkingen over de vraag of de vrije en onbelemmerde invoer van granen, ten allen tijde voor ons vaderland nuttig en noodzakelijk is*, Middelburg, 1824; 41p.; Knuttel 25305. De Zeeuwse magistraat Mr. Pieter Pous (1777-1851) is vooral bekend als beheerder van de archieven van de Kamers Zeeland van de voormalige VOC en WIC, en daarnaast als oprichter van een 'Kweekschool voor den Landbouw' op een van zijn hofsteden in Oostkappelle. Als 'een der grootste landeigenaars in Walcheren, die alle mijne landerijen voor mijne rekening doet bebouwen' [Pous 1824, p.21] was hij een fervent voorstander van importbeperkingen om het prijsniveau te verhogen, in de wetenschap dat [idem, p.22] 'de landbouw de zekerste kurk is, waarop wij drijven'. In de brochure uit 1835 stelde Pous dat van protectie geen duurzame oplossing kon worden verwacht: de Landman moest zijn lot zelf verbeteren door aanpassing aan de markt. De overheid kon daarbij met een gematigde protectie behulpzaam zijn, door stabilisering van het prijsniveau met een variabele belasting op ingevoerd graan [pp.4-6]: 'zo dat, bij eene

hooge markt, die ingevoerde Granen weinig of niet, doch, bij eene lage markt, meerder zouden belast worden, 't geen, naar mijn oordeel, het dubbel voordeel opleverde, en, om onze eigen inlandsche Granen op prijs te houden, en dus den landbouwer te helpen, en om aan den anderen kant te zorgen, dat de gebruiker geen gevaar liep om te duur brood te eten, doch dit was dan ook alles dat ik toen dacht dat het Gouvernement doen konde, en hoe zeer de prijzen der Granen, en dus de toestand van den landbouw nog sedert dien tijd merklijk achteruit zijn gegaan, weet ik echter voor als nog niets anders of beters daar tegen aantewenden, met den besten wil toch en het grootst verlangen om de talrijke bewoners onzer landbouwenden Provinciën te hulp te komen, weet ik niets uittedenken, 't geen zonder den koophandel weder even zeer te benadeelen, tot verbetering van hun lot kan worden bij de hand genomen, en de landbouwer moet voor het oogenblik blijven delen, en bevindt zich in den zelfden toestand, als alle andere fabrikanten, welks waren geen aftrek hebben, en die, wil hij evenwel die zelfde waren blijven fabriceren, noodwendig dagelijks meer moet verliezen, om dat niemand hem dezelve afkoopt. Van deze zijde beschouwd zou dus den toestand van den Landbouwer [...] hopeloos zijn, indien hij alleen, of bij het Gouvernement of in een misgewas [...] de verbetering van zin lot moest zoeken [...] maar [gelukkig] moet en kan de Landman, die in en bij zichzelf zoeken, en moet de door mij bedoelde verbetering in den toestand van den Landbouwer in den Landbouw zelven gezocht en gevonden worden, of, om duidelijker te spreken, kan de Landman in den gezegenden en onafhankelijken toestand, waarin hij meer dan ieder ander verkeert, zichzelf helpen, zonder bij voortduring van onze geëerbiedigden Koning een hulp te vragen of te wachten, die Zijne Majesteit zeker gaarne geven zoude, doch die geen mensch, geen Koning hem geven kan.' In de verdere brochure gaf Pous voorbeelden van de door hem als oplossing gepresenteerde 'verbetering van den Landbouw', met name door de cultuur van andere gewassen dan tarwe en van stalvoeding [pp.35-36]: 'Mogten deze weinige wenken mijne medelandbouwers, zoo vele brave landlieden met hunne huisgezinnen eindelijk eens overtuigen, dat hunne toestand wel verre van kommerlijk, van hopeloos te zijn, integendeel veel beter is, dan van vele stedelingen, doch dat zij, om te kunnen blijven bestaan, hunne inrigtingen op hunne boerderijen en de soort hunner veldvruchten moeten veranderen, en van den ouden slenter afzien om tarwe te zaaijen daar, waar een meer winstgevend product [noot Pous: 'Over de prijzen der andere landproducten heeft men niet te klagen, erwten, boonen, vlas en meekrap bij voorbeeld, zijn duur genoeg om die met voordeel te verbouwen, en de lage prijzen drukken voornamelijk op de tarwe en het vet vee'.] slechts hunnen arbeid wacht [...] [namelijk] die veldvruchten, die hun zullen instaat stellen, om, zonder kommer en zonder schulden, hunnen anders zo gelukkigen en onafhankelijken levensweg te bewandelen, welke nu door kommer en door schulden zoo dikwijls verdonkerd en beneveld wordt'.

GEDACHTEN
OVER
GRAAN-WETTEN
MET BETREKKING TOT ONS LAND
VAN
Mr. J.R. DE BRUEYS.
TE UTRECHT
BIJ JOHANNES ALTHEER

[3] Er is wel, sedert de gelukkige herstelling van ons Vaderland, geene wet in overweging geweest, die zoo zeer de algemeene aandacht tot zich trok, zoo zeer de algemeene belangstelling opwekte, als de thans in overweging zijnde wet ter bevordering der belangen van den landbouw; of, zoo als men dikwijls zegt, graan-wet; en geen wonder, die wet betreft zoo zeer de stoffelijke belangen der natie, de gevolgen dier wet doen zich in derzelve gewigt zoo zeer gevoelen, dat dit niet alleen ieders aandacht natuurlijker wijze tot zich trekt, maar dat of een ieder meent daarbij of zelf belang te hebben, of althans daar belang in te moeten stellen.

Schoon er nu wetenschappelijk beschouwd over de zoogenaamde graan-wetten wel niets nieuws te zeggen valt, hiertoe is het onderwerp te zeer uitgeput, zoo kan het echter niet anders, of iedere overweging en iedere voordragt van daadzaken, welke op dit oogenblik iets kunnen bijbrengen, om [4] de onderhavige wet uit het regte oogpunt te doen beoordeelen, moeten van belang gerekend worden; en kunnen niet anders dan aangenaam zijn aan eene Regering, die door hare voordragten, aan eene Vergadering, die door hare beraadslagingen, niets anders kunnen bedoelen, dan de bevordering van 's lands welzijn, en aan eene Natie, wier gelukkige stemming tot heden toe is, gehoorzaamheid aan de bestaande wetten, maar waaraan de grondige overweging harer hoogste belangen allezins ter harte gaat.

Door mijne ambtsbezigheden geroepen om mijne

aandacht op staatshuishoudkundige onderwerpen te vestigen, reken ik mij verplicht om datgene, wat ik daartoe zou kunnen bijbrengen, te zeggen, en dat gevoelen, dat ik als de slotsom van langdurige en belangelooze onderzoekingen, lange voor dat bij ons de vraag over zoodanige wetten aanhangig was, aan mijne leerlingen mededeelde, thans, meer uitgebreid, openlijk bekend te maken.

Dat een vrije en onbezwaarde handel tusschen de natien eene hoogst wenschelijke zaak is, en dat dus iedere natie moet trachten te blijven of te komen in eenen toestand, waarin men den handel vrij en onbezwaard kunne laten, is eene waarheid, welke thans door niemand, wiens oordeel onpartijdig is, meer in twijfel getrokken wordt; de voordeelen, die uit eenen vrijen en onbelemmerden handel ook tusschen de menschen, die tot verschillende landen behooren, voortspruiten; de gunstige invloed, dien zoodanige handel uitoefent op de [5] ontwikkeling der nijverheid van de natien, die zulk eenen handel onderling kunnen drijven, zoowel als op de ontwikkeling der menschelijke beschaving, zijn te klaarblijkelijk; de kwade gevolgen, welke het oprigten van slagboomen tegen slagboomen met zich brengen, zijn te zeer in het oog loopende, dan dat het nuttige van het vrije handelsverkeer, op zichzelf beschouwd, in twijfel zou kunnen getrokken worden.

Wij nemen daarom als een regel van algemeene staatshuishoudkunde aan, dat de handel vrij en

onbezwaard moet blijven. Maar eene andere vraag is het, of men dien regel altijd en in alle omstandigheden kunne toepassen, of eene natie zich niet in omstandigheden kunne bevinden, dat de schorsing of wijziging van dien regel, hoezeer een kwaad, echter het minste kwaad zij. Het ware wenschelijk, dat men deze vraag ontkennend konde beantwoorden, doch de geschiedenis zoowel als de overweging van den toestand, waarin zich vele natien ook thans bevinden, maken het, naar mijn inzien, onmogelijk om deze vraag alzoo zonder uitzondering ontkennend te kunnen beantwoorden; ik geloof dus, dat belemmerende of prohibitive wetten noodzakelijk en regtvaardig kunnen wezen; maar tevens meen ik dit besluit te moeten aannemen, dat de noodzakelijkheid en de regtvaardigheid van datgene, dat op zichzelf een aanmerkelijk kwaad of liever nadeel is, wel moet bewezen zijn, zal men tot de invoering daarvan mogen overgaan. [6]

Het is dus de vraag of die noodzakelijkheid met betrekking tot graan-wetten in ons land bewezen zij. Laat ons tot dit onderzoek overgaan.

In de eerste plaats dan zouden graan-wetten, op zich zelve beschouwd, een groot kwaad zijn. Vooreerst zouden zij den graanhandel, die eenmaal in ons land een aanzienlijke tak van nijverheid was, en die, welke ook deszelfs tegenwoordige toestand zijn moge, dit weder zou kunnen worden, zeer benadeelen zoo niet ten gronde rigten, en entrepots met een telkens klimmend of dalend tarief zouden dit wel niet kunnen verhinderen; speculatiën

die somtijds enkelen zeer verrijken, zouden hier kunnen plaats hebben, maar doorgaande en in het groot werkende handel is daarmede, naar ons inzien, niet bestaanbaar. Op het belang van dien handel voor den graanbouw zelven, zullen wij naderhand terug komen.

Ten tweede, zouden die wetten nadeelig zijn voor onze scheepvaart, en vooral voor onzen handel van uitvoer; dus voor onze eigene nijverheid.

Wat er zij van nota's bij onze Regering door Rusland of Pruisen ingediend, weet ik natuurlijk niets; maar dit is wel zeker, dat onze graan-wetten aan andere Staten reden of aanleiding geven zullen, om, zoo als men zegt, represailles te gebruiken, en dus den uitvoer onzer zaken te belemmeren en te verminderen; en het lijdt geen twijfel dat dit voor ons een groot kwaad zijn zou; het geeft daarbij aanleiding, om de algemeene afschaffing van het [7] ongelukkig prohibitif systema, bij welke afschaffing wij vooral zoo veel belang hebben, tegen te werken, en in tegendeel tot deszelfs instandhouding toe te brengen.

Men heeft hiervoor trachten te zorgen, door aan de Regering de handen vrij te laten, waar de omstandigheden dit mogten vorderen. Maar zou dit met inderdaad alles op losse schroeven zetten, en wanneer de wet daardoor hare werking verloor, voor de pogingen om 's lands nadeel voor te komen, onvergenoegdheid doen inoogsten?

Ten derde. Wanneer die wetten de graan-prijzen niet duurzaam verhoogen, dan stichten zij groot kwaad, zonder eenig doel te bereiken. Wanneer graan-wetten doel

zullen treffen, dan moeten zij het brood duurder maken dan het anders wezen zoude. Schoon ik nu wel niet gelove, dat de prijs van het brood den juisten maatstaf oplevert van den prijs van alle overige zaken, zoo is het echter niet tegen te spreken, dat die prijs daarop een grooten invloed heeft. Waar de eerste levensmiddelen, vooral het brood, duur zijn, daar vinden wij alle zaken, waarbij de handenarbeid zeer in aanmerking komt, ook duur; zoodra dit zijnen invloed op de dagloonen zal hebben uitgeoefend, door dezelve hooger te doen klimmen; dan zouden wij daardoor nog minder in staat zijn, om onze goederen uittevoeren en zelve ons als 't ware van de algemeene markt uitsluiten. [8]

Ten vierde, zou de meerdere duurte van andere zaken, welke een gevolg van de graan-wetten zou moeten zijn, op onze eigene ingezetenen en dus mede op de landbouwers drukken. En mogt eens op den duur hiervan het gevolg worden, dat ook vele andere zaken niet meer, uit hoofde van de vreemde mededinging met behoorlijk voordeel konden voortgebracht worden, dan zouden wij al meer en meer in het geval komen, om onze toevlugt tot prohibitive wetten en eindelijk tot een geheel prohibitief stelsel te nemen, waarvan de gevolgen voor ons land onberekenbaar zijn zouden. Terwijl in tegendeel overvloed, en lage. prijzen, mits die niet beneden den ter voortbrenging noodzakelijken prijs vallen, de algemeene welvaart vermeederen en de nijverheid meer en meer in staat stellen om voor landgenoot en vreemdeling met

voordeel te kunnen werken.

Ten vijfde, drukken graan-wetten, wanneer zij den prijs van het brood doen klimmen, zeer op de natie, vooral op de lagere standen. Want eer de dagloonen verhoogd worden, hebben de arbeiders, meest al, veel geleden. Men berekent, gewoonlijk, de verbruiking door elkander ten aller minste op een en een vierde mud graan voor ieder mensch 's jaars; dit geeft voor NoordNederland, voor eene bevolking van omstreeks twee en een half millioen zielen, eene verbruiking van omstreeks drie millioen mudden. Wanneer men dan nagaat, dat er wel veel rogge, maar ook zeer veel [9] tarwe, die veel zwaarder belast is, gebruikt en tot brood verbakken wordt, dan zal het niet grof gerekend zijn, wanneer men aanneemt, dat het graan 't welk voor brood gebruikt wordt, één gulden per mud zal belast zijn voor den verbruiker; of dit aan inkomend recht of aan premie betaald worde, is voor den verbruiker hetzelfde; dit zou dus, in den grond der zaak, gelijkstaan met eene belasting van drie millioenen gulden jaarlijks. Van deze bevolking moeten zeker afgetrokken worden degenen die hun eigen gewonnen brood eten, en ook in aanmerking genomen worden, dat velen belang hebben bij de duurte van het brood; en dit is niet juist te berekenen. Maar hoe dit zij, er zal altoos eene zware last voor de bevolking overblijven, welke, mijns inziens, gerustelijk op ruim twee millioenen zal kunnen gerekend worden; en dit moet ons niet bevreemden, wanneer men met betrekking tot Engeland, waar men dit spoor is

ingeslagen, zonder er nu op te kunnen terugkomen, leest, dat aldaar de verbruikers van granen, ter zake der korenwetten, voor dezelve meerder hebben moeten betalen tot eene somme van 19,700,000 pond. sterl. in het jaar. Zie *Edinburgh Review* van September 1826. Wanneer men nu hierbij in aanmerking neemt, dat bet brood reeds, van 's lands wege, en in de meeste steden nog daarenboven plaatselijk, bezwaard is; en hoe zeer deze drukkende last door meer verzwaarde graan-wetten klimmen zou, dan moet het gezegde bij een ieder, [10] vooral in de tegenwoordige gesteldheid van ons land, ten zwaarste wegen.

Ten zesde, geven die wetten nieuwe aanleiding tot sluikhandel; hoe moeilijk het zijn zou dien voortekomen, bewijzen reeds de genomene maatregelen, en dit is natuurlijk; want het geldt hier een voortbrengsel dat ook op het onvrije territoir wordt voortgebracht. Hoe nadeelig nu de sluikerij niet alleen voor den eerlijken handelaar, maar ook voor de zedelijkheid des volks is, is maar al te wel bekend aan hen, die streken bewonen, waar de sluikhandel gedreven wordt.

Wanneer nu dit alles waar is, dan kan het, redelijker wijs niet worden tegengesproken, dat graan-wetten, op zich zelve beschouwd, voor ons land een groot kwaad zouden zijn. Doch hier uit volgt nog niet, dat wij ons dit kwaad niet zouden moeten getroosten. De graan, en wel bepaald de rogge- en tarwe-bouw komt mij zoo gewichtig voor, dat, indien dezelve ten gevolge der lage

graanprijzen geheel zou moeten gestaakt worden, indien daar tegen geene andere middelen waren aan te wenden, en de graan-wetten een redmiddel konden opleveren, ik die wetten als noodzakelijk en regtvaardig zou beschouwen; de behoudenis van den Staat zou dezelve volkomen regtvaardigen. De hoofdvraag is dan wat moet het land opleveren, zal het kunnen bebouwd worden? Naar ons inzien, zoo veel, dat al de kosten der bebouwing, dus ook het onderhouden van woningen en bergplaatsen, met het [11] noodige voordeel voor den bouwman daardoor worden opgeleverd. Dit is noodzakelijk, want zonder dat zou de bebouwing moeten gestaakt worden; maar aan den anderen kant is dit ook, op zich zelve genomen, genoegzaam; want dit zoo zijnde is er geene reden om aan te nemen, dat het aan menschen ontbreken zoude om het land te bebouwen. Wanneer dus iemand zijn eigen land bebouwt, dan kan hij daar mede voortgaan, wanneer hij al de onkosten met het gene, dat noodig is om in de behoeften van zijn gezin te voorzien, kan vinden, schoon hij niets daar boven wint, en evenzoo, wanneer hij eens anders land bebouwt, mits hij geene landpacht behoeve te betalen. Dat nog loopende huur-kontrakten, bij de vraag over de invoering van graan-wetten niet kunnen in aanmerking komen, spreekt van zelve.

Men kan echter zeggen, dat het land ook iets voor den eigenaar moet kunnen opleveren. Een ieder kan zijn eigen land niet bebouwen, en wanneer in dit geval het

bebouwde land volstrekt niets voor den eigenaar zou kunnen opleveren, dan zou er geen reden bestaan die hem, althans uit eigenbelang, zou kunnen nopen, om het gebruik er van aan anderen aftestaan. Dit iets kan echter zeer gering zijn; dit bewijst de geschiedenis van den landbouw, en van vele erfpachten die ook in ons land heden ten dage nog geheven worden. Men kan toch niet aannemen, dat de eigenaars landerijen, die eene aanmerkelijke landpacht zouden [12] hebben kunnen opbrengen, voor eene kleine erfpacht zouden hebben willen afstaan; neen, dit waren landerijen, welke geen eigenlijk gezegde landhuur konden opbrengen: deze wierden echter bebouwd, zoodra zij genoeg konden opleveren om de kosten met het noodige voordeel goed te maken; de eigenaar vergenoegde zich met den titel van eigenaar, en met eene kleinigheid, welke tot erkenning daarvan strekte. Maar bij toenemende nijverheid en bevolking, bij het vermeerderd vermogen om te betalen, rees de prijs der voortbrengselen, het land bragt meer op naar mate dat het vruchtbaar was; zoo ontstond, zoo vermeerderde de landpacht, en werd voor de vruchtbare landen aanzienlijk. Dit was gelukkig, en het is allerwenschelijkst dat dit ten gevolge van algemeene welvaart alzoo blijve, maar het bewijst tevens, dat eene eigenlijk gezegde landpacht geen noodzakelijk vereischte is, om land- en akkerbouw te doen plaats hebben en te doen voortduren. Wanneer wij dit nu op ons bebouwde land toe passen en de vraag opperen, of niet, wanneer

men het denkbeeld van landpacht vallen laat, en de huurders, of eigenaars of erfpachters waren, het land genoeg zou opleveren, om de kosten goed te maken, de bouwlieden het noodige voordeel te verschaffen, en de lasten te doen vinden, dan maken wij geene zwaarigheid, om die vraag toestemmend te beantwoorden. Indien hierop uitzonderingen zijn, dan zijn die wel niet van die uitgebreidheid, dat [13] er reden zou kunnen zijn, om zijn graan-wetten in te voeren, ten einde op zulke gronden rogge zou kunnen gebouwd worden. Wanneer nu dat antwoord juist is, dan volgt hier uit, dat graan-wetten in ons land eene bescherming zouden zijn van dat gene, dat na aftrek van dit een en ander, als landpacht overschiet; dat men derhalve die wetten niet kan inroepen als noodzakelijk ter voortdoring van den landbouw, maar alleen, als noodzakelijk ter verdediging van die overschietende landpacht.

Maar, zal men zeggen, daar ligt juist de zaak; de handhaving van die landpacht wordt door het belang van den Staat en van de overige ingezetenen, zoo wel als door de regtvaardigheid met betrekking tot de landbezitters, stellig gevorderd. Laat ons dus nasporen, wat er is van de gegrondheid der aangevoerde redenen.

Van het belang der landpacht met betrekking tot den Staat ben ik volkomen overtuigd. Indien men de volgende vraag voorstelde: wanneer het Iandelijk inkomen geheel, of ook maar voor verre het grootste gedeelte, op eens, althans in korten tijd, zou te niete gaan, wanneer

daartegen geen ander redmiddel zou zijn aantewenden, dan het verbod of de bezwaarde invoer van vreemde voortbrengselen, en wanneer men daar in een geschikt redmiddel konde vinden, zou het dan niet regtvaardig en nuttig zijn, tot zoodanige beschermende wetten overtegaan? En, voor welk een groot kwaad wij ook zoodanige wetten, en inzonderheid graan-wetten, [14] houden, wij zouden ons verpligt rekenen, deze vraag met *ja* te beantwoorden, Niet, omdat de landbouw anders zou stilstaan, want deze vordert geen eigenlijk gezegde landpacht; ook niet omdat de landeigenaars als zoodanig, een regt hebben om te vorderen, dat men hen een inkomen zal verschaffen; maar, omdat het plotseling ophouden van dat inkomen, en 't verval der handelswaarde van onzen bodem, eenen schok zouden te weeg brengen, die in deszelfs gevolgen zoo verschrikkelijk zijn zoude, dat wezenlijk de behoudenis van den staat zou vorderen, dien schok door alle middelen, in de eerste plaats door alle andere mogelijke middelen, en eindelijk ook door middel van graan-wetten, aangenomen dat deze een redmiddel konden opleveren, voortekomen. Maar is dit nu wezenlijk de staat van zaken, heeft men dit, ook met behoud der grondlasten, zoo als die in hoofdsom bepaald zijn, te vrezen? Ik geloof van neen, ik geloof integendeel, dat degenen, die de zaak zoo inzien, in een verkeerd denkbeeld gebragt zijn en zich vergissen.

Het inkomen dat het land voor den eigenaar oplevert, is

zeer zamengesteld; dit wordt niet alleen opgeleverd door de landpacht, maar ook gedeeltelijk door het houtgewas; dit inkomen, hetgeen juist in zandige en schrale streken vrij aanzienlijk is, loopt wel geen het minste gevaar. De landpacht vloeit voort uit de waarde, of bestaat in sommige streken uit een gedeelte, van zeer verschillende soorten van voortbreng- [15] selen, waaronder er zijn, voor welker verval van waarde zoo weinig te vrezen schijnt, dat dezelve nog tot heden met een regt op den uitvoer bezwaard zijn, bij voorbeeld boter en kaas. De landpacht door het bouwland opgeleverd, is weder het uitvloeisel van de waarde van zeer verschillende vruchten, waaronder er wederom verscheidene zijn, voor welker verlies van waarde, door invoer, niet te vrezen is, als de meekrap, de haver en de boekweit. Wij halen deze weinige voorbeelden slechts aan om te doen zien, dat een zeer aanzienlijk gedeelte van het landelijk inkomen geen het minste gevaar loopt, en zelfs geheel en al buiten de berekening blijft. Het is dan ook alleen de graanteelt, en meer bepaaldelijk die der rogge en tarwe, welke hier in aanmerking komt, en waaromtrent het op den wezenlijken staat van zaken aankomt. Dat een zeer aanzienlijk gedeelte der akkers, welke doorgaande of bij afwisseling met die granen bezaaid worden, nog in dit jaar, toen men nog geene graan-wetten ter verhefiing van de lage prijzen verwachtte, eene hooge waarde hadden, bewijzen zoo wel de kooprijzen als de pachten, welke zij opbrengen; over het algemeen is zelfs de prijs der landerijen hoog ; er zijn

ja streken in ons land, waar de koopprijs der landerijen aanmerkelijk lager is dan voor eenige jaren, maar dit moet buiten twijfel grootelijks aan plaatselijke oorzaken worden toegeschreven; want wanneer dit van eene algemeene oorzaak afhing, dan zou het zelfde ge- [16] volg ook overal opgemerkt worden. Zulke oorzaken kunnen ligt bestaan; bij voorbeeld eene bovenmatige opdrijving van kooprijzen, ten gevolge van toenmalige groote duurte der voortbrengselen; het inkoopen met geleende penningen, waarvan het, bij de daling van de prijzen der vruchten onmogelijk geworden is, de renten te betalen, en waardoor menigvuldige verkoopen noodig geworden zijn. En niet alleen in meer, maar ook in min vruchtbare gedeelten van ons land, zijn de kooprijzen der landerijen vrij hoog, en ook de landpacht niet onaanzienlijk; terwijl ook de verpachtingen der tienden, welke aan de maatregelen, betrekkelijk den graanhandel zijn voorafgegaan, bewezen hebben, dat men veel besteden durfde en bij de toenmalige prijzen der granen zich nog een genoegzaam voordeel meende te mogen beloven; en de tiendpachters zijn gewoonlijk menschen, die hunne zaken wel verstaan. Zeker zijn er vrij wat bouwlanden, waar van de pacht zeer gering is, maar dit is altoos zoo geweest; wanneer men de tegenwoordige landpachten met die der vorige eeuw vergelijkt, dan zal dit kunnen blijken. Dit een en ander bewijst, dat er, al daalden dan ook de prijzen der granen nog wat meer, echter met betrekking tot het bouwland in 't algemeen,

voor geene vernietiging der landpacht te vrezen is, maar alleen voor eene vermindering; dat er slechts een gedeelte van het bouwland is, het geen bij lagere prijzen mogelijk, uit de rogge- of tarwe-teelt [17] geene landpacht meer zou kunnen opleveren, en 't geen dus op eene andere mogelijk minder, dan tot heden kon plaats hebben, voordeelige wijze zou moeten bebouwd worden. Die vermindering nu van het geheel der landpacht, welke te vrezen zou kunnen zijn, kan wel niet van dien aard zijn, dat daaruit voor den Staat schokken, of zelfs eenige stremming van den gang der zaken zou te vrezen zijn.

De tweede reden, welke men aanvoert is ontleend uit het belang der overige ingezetenen. Deze, zegt men, hebben er het grootste belang bij dat de landbouw bloeije, en dat de landpacht niet verminderde. Zeker hebben de overige ingezetenen daar belang bij, mits dat dit een gevolg zij van den. natuurlijken loop der zaken. Maar voor zoo verre die bloei of die landpacht zoude moeten worden opgeleverd door dat gene, wat de overige ingezetenen, ten gevolge der graan-wetten, aan de landbouwers, en daar door aan de eigenaars zouden moeten betalen, kan ik niet inzien, dat de overige ingezetenen daar belang bij zouden hebben. Welk voordeel toch kan er in steken om eenen hooger prijs voor zijne zaken van anderen te ontvangen, wanneer men het geen nu meerder dan te voren ontvangen wordt, eerst zelf gegeven heeft?

De derde grond, die men voor graan-wetten aanvoert, is gelegen in de regtvaardigheid met betrekking tot de

landeigenaars. Dat deze, de zaak [18] op zich zelve beschouwd, een regt zouden hebben om te vorderen, dat de natie hen eene landpacht verschaffe, dit zal men niet willen stellen; want waar uit zouden zij dit regt ontleen, meer dan de overige ingezetenen, bij voor beeld de eigenaars van, woningen of van pakhuizen in de steden? Zoo zal men wel eene prohibitive wet ten gevalle van zekeren tak van het fabriekwezen maken, opdat dezelve kunne aan den gang blijven, dat is de onkosten met het noodige voordeel opleveren; maar niet, op dat de eigenaar ook zekere renten blijve trekken van het kapitaal waarop de fabriekmatige onderneming hem overeenkomstig eene vroegere waarde, bij aankoop, of verdeeling is te staan gekomen.

Maar de grond van regtvaardigheid, welken men aanvoert, is van eenen anderen, en inderdaad, van eenen veel beteren aard. Men zegt namelijk, de landpacht wordt gedrukt of verminderd door de lasten welke voor rekening van den eigenaar komen, vooral door de grondlasten; nu, zou het onregtvaardig zijn, dat de eigenaar een zeer aanmerkelijk gedeelte van die landpacht zou moeten af staan, en dit zou het geval worden, met zulke lage, ja nog lagere graan-prijzen , daarom heeft de landbezitter aanspraak op ondersteuning; de Staat nu kan de opbrengst dier lasten volstrekt niet missen, derhalve moet men den landeigenaar ondersteunen, en zijne landpacht handhaven door graan-wetten. Deze redenering verdient alle aan- [19] dacht. Wij merken vooraf op, dat wij, in allen

gevallen, de laatste gevolgtrekking, namelijk de ondersteuning door graan-wetten, niet kunnen toegeven.

Wat betreft de regtmatigheid der aanspraak op ondersteuning, in het geval, dat de lage prijzen der granen eene vermindering der landpacht van de bouwlanden zou aanbrengen. Hieromtrent staat optemerken, dat de moeilijkheden, verbonden met het stelsel van veranderlijke grondlasten, ten uiterste groot zijn, ter zake van de onzekerheid die zulks in de waarde der eigendommen geeft, van het belang dat de Staat er bij heeft, om te weten waarop men uit dien hoofde rekenen kunne, en van de oneindige moeilijkheden, kosten en klagten, waartoe zulk eene, telkens herhaalde, schatting aanleiding zou de geven; welk een en ander men, bij gelegenheid der kadastrale aanslagen, maar al te zeer ondervonden heeft. Om deze redenen kan er wel geen twijfelwezen, of een ander stelsel verdient verre de voorkeur, dat namelijk van de grondlasten te beschouwen als eene vaste belasting of grondrente. Het is natuurlijk, dat wanneer die lasten het eerst gelegd worden, zulks moet geschieden naar gronden van billijkheid, zoo dat die lasten beschouwd worden als een gedeelte van het inkomen, dat, gunstige en ongunstige tijden door een gerekend, voor den eigenaar komt; dit dus eenmaal zoo geschied zijnde, loopt de zaak verder ten voordeele en ten nadeele van den eigenaar; zoo dat, [20] dat de eigenaar, in evenredigheid dier lasten, wanneer de graan-prijzen hoog worden, weinig, wanneer zij laag vallen, veel

betaalt. Zoo is deze zaak in ons land steeds beschouwd geworden; om dat eene stad verviel, en de koopwaarde en huren der huizen verminderden, daarom verminderde men de verpondingen met en een ieder weet hoe moeilijk het was om, zelfs in geval van buitengewone rampen, bij voorbeeld van veepest of overstromingen, remissie van landverponding te erlangen. En ook nu wordt de zaak zoo beschouwd, en heeft men aangenomen, dat de verpondingen of lasten op den gebouwd en ongebouwd eigendom eene vaste som moeten opleveren.

Wanneer dit nu zoo is, dan volgt hier uit, dat men van den eigenaar geene vermeerdering van grondlasten zou kunnen vorderen, wanneer gunstige omstandigheden hem gelegenheid zouden geven om het inkomen van zijn land te vermeerderen, bij voorbeeld, gedurende oorlogen, welke niet op onzen bodem gevoerd worden, waarvan de herinnering ons nog niet vreemd geworden is. Doch er volgt even zeer uit, dat de landbezitter ook geene vermindering van grondlasten of handhaving van zijne landpacht kan vorderen, om dat ongunstige omstandigheden hem noodzaken die landpacht te verminderen.

Evenwel, wanneer het blijken mogt, dat de oorspronkelijke aanslag der grondlasten voor deze middelbare of kans-rekening te hoog geweest wa- [21] re; of ook, dat door omstandigheden, welke redelijker wijze niet te voorzien geweest waren, de billijke evenredigheid

tusschen de landpacht en de grondlasten zeer aanmerkelijk, en naar gronden van waarschijnlijkheid, duurzaam verbroken ware, dan denk ik, dat de aanspraak op ondersteuning regtvaardig zou zijn. Wanneer, of 't eerste het geval mogt zijn, of 't laatste dit mogt worden, dan geloof ik, dat de regtvaardigheid eene ondersteuning stellig zou vorderen. Maar hieruit volgt in geenen deele, dat zoodanige ondersteuning door graan-wetten zou moeten gegeven worden. Het is natuurlijk, dat die ondersteuning gegeven wierde door vermindering van lasten, welke de eigenaar betalen moet, of welke op den bouwman drukken, en middelijk dat is in de gevolgen, de landpacht verminderen; in zoo verre als die vermindering noodig zou zijn om, overeenkomstig eene nieuwe en redelijke kans-rekening, de gebrokene evenredigheid weder te herstellen. Zoo nu de Staat het verlies, dat daaruit voor de schatkist ontstaan zou, niet konde lijden, en dus de opbrengst van die zelfde som moest handhaven; dan zou het veel billijker zijn zulks goed te maken door eene andere, op de gegoede ingezetenen in 't algemeen drukkende belasting, dan door graan-wetten, die, hoedanig dan ook derzelver gevolgen zijn, zoo zeer drukken op de lagere standen. Hoe zou men ook die evenredigheid door graan-wetten op eene juiste wijze uit-
[22] werken? en echter zoodra men hier te ver ging, zou men de overige ingezetenen een gedeelte der Landpacht laten betalen. En eindelijk zou eene andere belasting mij voorkomen, veel nuttiger en veel minder nadeelig te zijn,

dan het nemen van toevlugt tot graan-wetten met al derzelve hoogst schadelijke gevolgen. Onze voorvaderen deden dit niet, schoon ook in vroegere tijden de prijzen dikwijls zeer daalden en laag vielen, en ook in 1823, toen men uit de zuidelijke Provinciën zulk eene sterke stem om ondersteuning aanhief, meende men echter niet tot eigenlijk gezegde graan-wetten ter bescherming van de landpacht, en van de waarde der tienden, te moeten overgaan. Men kan dit alles zien in de *Verzameling van Stukken over de onbeperkte vrijheid van den graan-handel uitgegeven op last des Konings*, 1823. Zou men dan zulks nu bij ons doen, en wel uit hoofde van omstandigheden, waarin, volgens de afwisseling in de menschelijke zaken zichtbaar, zoo ligt verandering kan komen? Hoe kort is het, wanneer men van zulke zaken spreekt, geleden, dat de graan-prijzen buiten gemeen hoog waren.

Het is dus eene hoogst gewigtige vraag, of men, bij eenen vrijen invoer, werkelijk die doorgaande lage prijzen, ja nog lagere te vrezen hebbe? Ook dit zouden wij niet gelooven. Vooreerst. is er in de menschelijke zaken eene gedurige afwisseling; oorlogen, die zeker wel niet onmogelijk geworden zijn, slechte oogsten, waarvan het jaar 1816 ons [23] de herinnering kunnen geven, bewijzen dit; toen riep men sterk om den uitvoer te beletten; de geschiedenis dier zaak is te over bekend, om die hier te herhalen. Men zou kunnen zeggen, in zoodanige dure tijden zou het tarief niet meer werken.

Maar, het zal intusschen gewerkt hebben, men zal zich onder een stelsel van graan-wetten gebragt hebben, waarvan men al de kwade gevolgen zal ondervonden hebben.

Maar ook de aanvoer van vreemde granen tot zeer lage prijzen, komt mij buitendien niet voor, duurzaam te vrezten te zijn. Eene, gedurende den laatsten tijd, uitgebreide voortbrenging, elders schielijk werkende verbods-wetten, en de noodzakelijkheid om hetgeen eenmaal is voortgebragt, tot elken prijs te verkoopen, kunnen zeker voortbrengselen, en dus ook de granen, zeer in prijs doen dalen; maar deze oorzaken werken tijdelijk, en daar volgt niet uit dat men duurzaam voor denzelfden, ja voor nog lageren prijs, zou kunnen voortbrengen. Noch eene regering, noch bijzondere personen, kunnen granen voortbrengen of laten voortbrengen voor eenen prijs, die niet genoegzaam zou zijn, om ook elders de kosten van voortbrenging met het noodige voordeel op te leveren, waarbij de kosten van vervoer moeten gerekend worden; het komt dus zeer zeker op den noodzakelijken prijs der vreemde granen mede aan. En wanneer men dan in aanmerking neemt, dat er geen reden is om aantenemen, dat men het graan in andere landen thans met mindere onkos- [24] ten zou kunnen voortbrengen, dan men dit reeds sedert een reeds jaren heeft kunnen doen. Dat ook elders, juist in het zuiden van Rusland, bevolking en welvaart toenemen, dan geloof ik niet, dat men op den duur voor te lage prijzen behoeft te vrezten. De geheele

hoeveelheid granen, welke in het jaar 1826, in de magazijnen van geheel Europa voorhanden was, bedroeg, volgens de opgave van den Heer Jacob, vermeld in de *Revue Encyclopédique* van November 1826, drie miljoen zes maal honderd duizend *quarters* of twaalf miljoenen *hectolitres*; het jaarlijks verbruik wordt gesteld op zes honderd miljoenen *hectolitres*; dit zoude dan een voorraad voor ongeveer eene week zijn, naar des schrijvers berekening. Ik laat de juistheid van dit alles daar, maar dit zal men er wel met grond uit mogen opmaken, dat de vrees voor een zoo grooten voorraad van granen in de magazijnen der kooplieden, herssenschimmig is,

Maar eindelijk, indien het waar is, dat de pachters der landhoeven en derzelve eigenaars, beiden, ondersteuning noodig hebben, zou dan die ondersteuning door graanwetten kunnen worden aangebragt?

Indien dit niet zoo ware, dan zou men wel noodzakelijk eiders, en wel voornamelijk in vermindering van lasten, hulp moeten trachten te vinden, of de landpacht zou moeten verminderen. Nu komt het mij voor, dat graan-wetten, wel verre van duurzame hulp te kunnen aanbrenge[n], inte- [25] gendeel iets in zich bevatten, dat leidt om het kwaad, 't geen men verhelpen wil, te doen toenemen en eindelijk onherstelbaar te maken. Men kan niet aannemen, dat de graan-wetten, te gelijker tijd, de prijzen der granen zouden verhoogen en dat zij dit niet zouden doen; want dit is eene tegenstrijdigheid, in welke

men eenige verdedigers van den vrijen graan-handel, het verwijt doet, van vervallen te zijn.

Maar wij moeten hier wel onderscheiden; er is geene tegenstrijdigheid in, te stellen, dat of het eene of het andere gebeuren, zal; of wel, dat eerst het eene, en daar na het andere gebeuren kan; laat ons dus de gevolgen dezer wetten in de beide veronderstellingen nagaan.

Wanneer men aanneemt, dat de graan-wetten de prijzen der granen zullen doen rijzen, dan zal de grondbezitter en ook de pachter daar in een voordeel vinden, ten gevolge van het geen de verbruikers alzoo, meer moeten betalen. Het voordeel dat de pachter er in vinden kan, hangt af van de wijze, waarop de pacht betaald wordt; geschiedt dit in geld, dan zal des pachters aandeel in het voordeel grooter zijn, want dan zal hij minder graan behoeven te verkoopen, om zijne pacht te vinden; maar in die streken, waar de pacht bestaat uit een gedeelte der vruchten, dat is, in de minst welvarende oorden, zal het voordeel meer voor den landeigenaar zijn. Het voordeel van den pachter zal echter overal, maar voor al in de laatstgemelde stre-
[26] ken veel geringer, zijn, dan men verwachten zou.

Dat duurte der eerste levens-behoeften, vooral van het brood, de strekking heeft om vele andere zaken duurder te maken, is onwedersprekelijk. Die meerdere duurte van het brood en van vele andere zaken, geeft wederom aanleiding om ook, in andere opzigten, tot prohibitive wetten te moeten overgaan, om dat onze nijverheid de vreemde mededinging niet meer zou kunnen verdragen;

en om derhalve met een stelsel van prohibitie lot algemeene duurte te vervallen, zoo als wij reeds opmerkten.

Wanneer dit zoo is, dan is tevens het natuurlijk gevolg der graan-wetten, dat de daglooners, ten wier behoeve men mede die wetten inroept, ten gevolge derzelve, zoo lang hunne dagloonen niet verhoogd zijn, 't geen niet zoo spoedig volgt, zeer zullen gedrukt worden; en dat de landbouwers er hun voordeel aanmerkelijk, door zullen verminderd zien. Immers, het komt niet alleen aan op den prijs dien zij maken kunnen voor het graan, dat zij ten hunnen behoeve kunnen verkoopen, maar alleszins mede op den prijs der zaken, welke zij weder moeten inkoopen. Wanneer men dit toepast op die streken, waar de pacht veelal in een gedeelte der voortgebragte granen bestaat, als in een gedeelte van Gelderland, Overijssel en Drenthe, dan begrijpt men ligt, dat de pachter bij die meerdere duurte van granen niet veel winnen zal.

Dat het gezegde zoo is, kan de geschiedenis [27] van onzen landbouw, bewijzen. Het is opmerkelijk, maar het is zeker, dat de vroegere hoge graan-prijzen de pachters vooral in die min vruchtbare streken, weinig nut hebben aangebragt, en weinig hebben uitgewerkt om hun lot te verbeteren, schoon hunne pachten, althans zeker niet in evenredigheid van die duurte, verhoogd zijn. Waaruit laat zich dit verklaren? Men

zegt dikwijls uit de weelde, doordat de landman zorgeloos zich allerlei behoeften aanschafte, en daar aan

voldeed. Ik wil allen invloed aan deze oorzaak niet ontzeggen; maar echter kan de zaak daaruit geenzins geheel verklaard worden. In sommige streken, waar men groote winsten deed, bij voorbeeld met koolzaad, of ook daar, waar de bouwman tevens eigenaar was, of uit hoofde van zekere regten, als van het recht van beklemming, als mede eigenaar kan beschouwd worden, is, zegt men algemeen, de weelde der landlieden in levenswijze, sieraden en meubelen zeer groot geweest. Maar van vele andere streken, waar de bouwlieden pachters zijn, en vooral van de min vruchtbare, kan men dit in waarheid niet zeggen. Wanneer men daar thans de boerenwoningen binnen treedt, dan vindt men er geene kenteekenen, niet alleen van tegenwoordigen, maar zelfs niet van vroegeren overvloed. En er diende dus wel, om het gezegde verschijnsel te verklaren, nog eene andere sterker werkende oorzaak gezocht te worden; deze nu ligt juist in de duurte der za- [28] ken, welke de landman, of om zijn bedrijf voortzetten, of om in de behoeften van zijn gezin te voorzien moest aankopen, en van welke sommige zeer duur waren. Wanneer ik mij hierin niet vergis, dan zal, om dezelfde reden, de algemeene duurte, welke het gevolg van graan-wetten zal zijn, op de daglooner zeer drukken, en de pachters, althans in die streken, waarop het hier het meeste aankomt, niet zoo veel baten, of men zal later, zich eene stem, om meer verzwaarde graan-wetten te hebben, hooren verheffen, die al ligt elders weerklank zal vinden; en dan zullen al de

redenen, welke nu voor deze graan-wet worden bijgebracht, voor meer verzwaarde wetten worden aangevoerd; en natuurlijk zal men ligter komen tot het verzwaren, van die wetten, dan tot het invoeren derzelve.

Laat ons nu overgaan tot de andere veronderstelling, tot die namelijk, dat de voorgestelde graan-wet, op de prijsverbetering der granen duurzaam geen gunstigen invloed zal uitoefenen, ja de landlieden nog in grooter zwaarigheden zal steken, dan de vrijheid van den graan-handel immer zou hebben kunnen doen. In de toekomst kan men niet zien, maar het is mijne overtuiging, dat dit het gevolg der graan-wetten op den duur zijn zal, en daarom kan ik niet aannemen, dat zij, ook alle andere redenen, die tegen dezelve pleiten, daar gelaten, een geschikt middel zouden zijn om onzen landbouw te ondersteunen.

Dat graan-wetten ook met een entrepôt den [29] graan-handel zouden vernietigen kan men als zeker aannemen. De begeerte om voordeel uit de wet te trekken, bij voorbeeld, om 't graan, waarmede men nu geen raad weet, tegen hogere prijzen afzetten, moge het verstand van sommige kooplieden benevelen, geen kundig en onpartijdig koopman zal zeggen, dat de graan-handel zonder vrijheid bestaan kan. De waarheid, dat de handel in het algemeen, en de graan-handel in het bijzonder, volkomene vrijheid behoeft, dat die vrijheid verloren gaat door prohibitive wetten, dat deze niet alleen den invoer, maar ook den uitvoer verminderen, en dat geene entrepôts

dit kunnen voorkomen, is op de ondervinding gebouwd, en vloeit voort uit den aard der zaken. De koopman, die in zijne handelingen door entrepôts belemmerd wordt, en die ieder oogenblik de verandering van een tarief te vrezen heeft, kan met geene gerustheid, groote en op tijd werkende ondernemingen doen. Toen men in 1816 in Engeland gebrek aan granen had, en hooge prijzen aanbood, wierd het koren echter door de eigenaars, niet onmiddellijk daar henen gevoerd, om dat zij zich niet vertrouwden in een land, waar men graan-wetten had, maar het wierd eerst hier henen gebracht, om dat men hier volkomene vrijheid van handel genoot. Deze zaak is zoodanig uit elkander gezet, en de onbeperkte vrijheid, als eene noodzakelijke voorwaarde voor den graan-handel, zoo bondig betoogd in het Advies van den Raad van State en in de andere Adviesen, welke voorkomen in de *Verzameling van stukken betrekkelijk de onbeperkte vrijheid van den handel in granen, uitgegeven op last des Konings*, in 1823, dat ik mij niet begrijpen kan, hoe men na deze stukken gelezen te hebben, dit zou kunnen in twijfel trekken. Ik neem dus aan, dat graan-wetten onzen graan-handel zouden vernietigen.

Dat nu onze graan-bouw in verband staat met onzen graan-handel, is eene tweede waarheid, welke door de ondervinding even zeer bevestigd is. Die graan-handel, die aan den eenen kant granen invoert, neemt aan den anderen kant mede onze granen op, deze worden daar, door als, 't ware een gedeelte van den door de kooplieden,

soms voor zeer langen tijd, opgelegden voorraad; onze graanbouwers vinden daar door eene gelegenheid, om hunne granen afzetten, en worden behoed voor het gevaar, om dezelve tegen elken prijs te moeten afzetten. Dat dit de waarheid is, hieromtrent durf ik mij beroepen, op het getuigenis van kundige en onpartijdige lieden, die den loop van onven graan-handel kennen. Maar wat zal er nu gebeuren, wanneer onze graan-handel vernietigd zal zijn? wij zullen met betrekking tot onze eigene granen, als het ware geïsoleerd worden. Zeker zullen er nog vreemde granen, inzonderheid Poolsche tarwe, die beter dan onze is, voor 't gebruik worden ingevoerd; maar wanneer bij den bestaanden voorraad, mede vermeerderd met het geen ter sluik zal zijn ingevoerd, zich binnenlandsche overvloed voegen mogt, dan zullen onze gra- [31] nen, die niet meer met den algemeenen graanhandel in verband zullen staan, zeer laag in prijs vallen; en dan zullen onze landlieden somtijds een grooten overvloed hebben, waarmede men volstrekt geen weg weet, en waardoor zij, en bij gevolg de landeigenaars, zeer gedrukt zullen worden.

Dat, zelfs in een groot land, met het stelsel van graan-wetten, ten gevolge van den daardoor vernielden graan-handel, zulk een overvloed kan plaats hebben, bewijst weder de ondervinding. In Engeland was in het jaar 1822. zoodanig eene overvloedige hoeveelheid koren, dat men voorstelde om 500,000 quarters, ongeveer 50,000 lasten, optekopen en in magazijnen opteleggen, om

zoodoende den landbouw te gemoet te komen; maar men begreep, dat men daar toe niet konde overgaan, en dat het ook geen duurzame hulp kon aanbrengen, de zaak bleef dan zoo als zij was ; men kan dit lezen in de Hollandsche vertaling van den *Staat van Engeland in het begin van 1822. uitgegeven op bevel van het Ministerie Zijner Britsche Majesteit*, gedrukt te Amsterdam 1822.

En wat zou het zijn wanneer bij ons zulk een staat van zaken ontstond? Hierbij nu is het allezins te vrezen, dat de nadeelen, welke met de vernietiging van den graan-handel voor zoo vele menschen zouden gepaard gaan, dat de kwijning van vele takken van nijverheid, die het gevolg zou zijn van de *retorsien* of zoogenaamde *repré- [32] sailles* van anderen, een zeer ongunstigen invloed op de welvaart van velen zou hebben, en dat dit in alle opzichten ongunstig op den landbouw zou terug werken; want deze heeft er niet alleen belang bij om zijne granen, maar om alle zijne voortbrengselen behoorlijk te kunnen afzetten; en het is niet te zeggen, hoe veel belang de landlieden hebben bij de welvaart van volkrijke steden, de provincie van Holland bewijst dit volkomen; verminderde welvaart in deze, kan dan niet anders dan zeer ongunstig terug werken op den landbouw; en, wanneer onze granen meer op zich zelve staan, dan zal eene verminderde verbruiking van brood ten gevolge van eene verminderde welvaart, veel sterkeren invloed hebben op het doen dalen van den prijs van onze granen, dan, wanneer die prijs meer met eene algemeene markt in verband staat. Men kan dit

onderwerp, vooral het verband, waarin de graanbouw met den graanhandel staat, en onze betrekkingen met Duitschland nader betoogd vinden in het werk: *Beleuchtung des kampfes über handelsfreyheit üind verbotsystem in de Niederlanden, te Amsterdam 1828.* Wanneer men dit werk en de gezegde Verzameling van stukken, met aandacht gelezen heeft, dan laat het zich inderdaad moeilijk begrijpen, dat men het pleit niet voor beslist zou houden.

Ondertusschen, wanneer men den verkeerden weg zal ingeslagen zijn, en wanneer de voorgestelde verschijnselen zich zullen vertoonen, dan zal men [33] vrij natuurlijk tot de gedachte vervallen, dat de lage prijzen van onze granen en de daaruit voorspruitende moeilijkheden, nog zwaardere graanwetten vorderen, en ook daartoe overgaan, tot dat men eindelijk, maar te laat, inziet, dat men den graan-handel vernietigd, en vele andere takken van nijverheid aan het kwijnen gebragt heeft, zonder den landbouw geholpen te hebben, neen, integendeel met benadeeling van dezen; zoodat men eindelijk zal moeten zeggen, dat er geen hulp is; en zonder dat men op zijne stappen zal kunnen terug keeren, om de onoverkomelijke zwarigheden die dan ook daarmede weder verbonden zouden zijn. Daarbij; men kan telken reize niet van stelsel veranderen; wankelingen in deze zijn het ergst van allen. De zaak is dus ten uiterste gewichtig; het komt niet alleen aan op deze wet, maar op een stelsel van graan-wetten voor ons land, dat zoo klein

is, waarin dus de gevolgen van eene verkeerde wetgeving veel nadeeliger zouden werken dan in uitgestrekte rijken; dat zijne opkomst en zijnen bloei te danken heeft, en zijnen voortdurenden bloei niet anders kan te danken hebben, dan aan den koophandel en aan het vrije handels-vertier, dat vreem-delingen en naburen hier kunnen vinden.

Moet ook hetgeen bij anderen gebeurd is, onze aandacht tot zich trekken, dan moeten wij die op Engeland vestigen. In Engeland is men dit spoor ingeslagen, dáár zijn zware graanwetten, die nu, zonder schromelijke gevolgen en schokken, niet kunnen afgeschaft worden, dáár [34] geven echter die wetten aanleiding, tot hevige klagten, en aanvallen; dáár is de landman en de daglooner in den droevigsten toestand, en roept om eene hulp, die hem niet kan verleend worden; en dáár is eene drukkende en steeds klimmende armentaks.

Zoo verviel men dáár van het eene kwaad tot het andere, zoo ontstond dáár eindelijk een strijd, die zonder de zwaarste opofferingen aan den eenen of aan den anderen kant, wel niet te eindigen zijn zal, en die de Hemel geve, dat bij ons nimmer zal behoeven gestreden te worden. De droevige toestand van het Engelsche landvolk vindt men met een woord vermeld in de Staats-Courant van den 21. November dezes jaars; eene uitbreiding van dit inderdaad hoogst treurig tafereel vindt men in de *Revue Britannique*, van April 1832. Die toestand moge aan vele oorzaken zijn toe te schrijven, het is wel zeker dat de graan-wetten

daartoe hebben medegewerkt, en het is buiten aller twijfel, dat zij tot het voorkomen of verbeteren daarvan, niets hebben kunnen bijdragen.

Deze mijne gedachten, die menig aanzienlijk, achtenswaardig en kundig landbezitter, wat het hoofdgevoelen aangaat, met mij deelt, rekende ik te moeten onderwerpen aan de overweging van hen, die over deze zaak kunnen, willen, of moeten oordeelen.

[35]

De Uitgever dezes heeft alom Verzonden:

I.

BERIGT VAN INTEEKENING

OP EENE NIEUWE VEEL VERBETERDE EN
VERMEERDERDE UITGAVE VAN

KOK'S VADERLANDSCH WOORDENBOEK,

op best velijn papier, in extra groot octavo, tegen
20 cents het vel van 16 pag. of 32 kolommen.

II.

BERIGT VAN INTEEKENING

OP HET DERDE DEEL VAN

C. NIEBUHR'S REIZEN DOOR ARABIE,

hetwelk even als de beide vorige deelen, in 1774
en 1778 uitgegeven, gedrukt zal worden in 4°. op
goed papier tegen 15 cents het vel, terwijl iedere
plaat zal berekend worden tegen 20 cents.

De Inteekening op KOK, staat open tot den
15 Dec. 1835, en op NIEBUHR tot 15 Jan. 1836.
De prijs van het eerste zal buiten Inteekening aan-
merkelijk verhoogd worden, en van het laatste zal
geen één enkel exemplaar overgedrukt worden. De
bezitters van deze Reis, welke niet Inteekenen,
zullen dus nooit hun exemplaar kunnen comple-
teeren.

mindere afgelegenheid van het land; zij is door geene wetten of inrigtingen, door geen wenschelijk toedoen ontstaan; zij is aan de eigenaars zonder eenige daad van hunne zijde te beurt gevallen. Zij is niet de oorzaak maar het gevolg van de hoogere prijzen der granen. Wanneer iemand zijn land verkoopt, zoo ontvangt hij van den kooper een kapitaal en staat daarvoor aan dezen het voorregt af van den grond te bezitten, waarop met minder opoffering dan elders graan kan worden voortgebracht. Doch het land zelf wordt daardoor geen kapitaal, want het is door geen menschelijke nijverheid ontstaan.

Deze eenvoudige verklaring van den oorsprong en den aart der landpacht behoort, zoo mij toeschijnt, tot die punten der volkshuishoudkunde, welke niet wel meer kunnen in twijfel getrokken worden. Het is geen stelsel of vergezochte theorie, maar het is de eenvoudige waarneming van hetgeen in de werkelijke wereld plaats heeft. Intusschen worden vele verschijnselen daardoor opgehelderd. Wanneer in een rijk en welvarend land vele gronden onbebouwd liggen, is dit geen teeken van nalatigheid van de bewoners, geene oorzaak van armoede, zoo als men wel eens beweerd heeft. Het is dewijl het graan, dat op zulke gronden zoude worden voortgebracht, meer arbeid en kapitaal zoude vereischen, dan waarvoor men andere waren kan daarstellen, die men met den vreemde-

dommen - zij belet de verzending van kapitalen naar buiten - zonder wetten bestonden er welligt in Nederland weinige of geene fabrieken. - Een ander argument van den Heer A, (*) bestaat daarin, dat de rijken niet meer, dan de armen in de belasting zullen betalen - ook dit is waar, maar ook tevens, dat een groot gedeelte der rijken, rijk zal kunnen blijven, in staat om de mindere klassen te ondersteunen, terwijl bij voortdurende lage graanprijzen, duizende rijken weldra met behoeftigen gelijk zullen staan, - de armen, arbeiders in de landprovincien, vragen welligt niets meer, dan verhooging van graan en broodprijzen, dat is, *ten gevolge van eene wet den invoer van vreemde granen tot onze consumtie beperkende* -- om dat lage graanprijzen landbouwers en landeigenaren verhinderd hun te laten werken, en omgekeerd, om dat billijke graanprijzen voor hun eene oorzaak zullen opleveren, tot gestadig werk tegen billijk loon, - die loonen worden als van zelve geregeld naar het noodig te volbrengen werk, en het aantal daartoe beschikbare handen, - voor den arbeider, die gestadig werk tegen een billijk loon verrigten kan, word het brood niet te duur; ledig loopende gelijk thans, zijn duizende niet in staat de zoo hoog geprezene geringe broodprijzen te betalen.

Bijzonder bevreesd schijnen de bestrijders der wet (§) voor de bebouwing van woeste, onbevoorregte gronden. Verdiend deze bebouwing geene belangstelling in ons land, weg dan met de op dit oogenblik hangende voordragten ter aanmoediging van dezelve; nimmer zie ik onze veluwsche woeste velden, overdenk ik het, dat ongeveer een derde van ons vaderland woest, onbebouwd ligt of ik verheug er mij over, dat er bij eene toeneming van bevolking, nog zooveel gelegenheid aanwezig is voor arbeid en kostwinning; bedrieg ik mij hierin, volgens regelen van zuivere staatshuishoukunde, ach! dat men dan ons ongelukkig boeren landvolk middelen van bestaan, onder hun bereik gelegen, aanwijze, zoo maar niet, landverhuizing; de Nederlandsche boer, kan naar 't mij voorkomt, niet dan Nederlandsche gronden bouwen, doet

(*) *Bladz. 20. (§) Bladz. 21 en 28.*

werken? en echter zoodra men hier te ver ging, zou men de overige ingezetenen een gedeelte der landpacht laten betalen. En eindelijk zou eene andere belasting mij voorkomen, veel nuttiger en veel minder nadeelig te zijn, dan het nemen van toevlugt tot graan-wetten met al derzelve hoogst schadelijke gevolgen. Onze voorvaderen deden dit niet, schoon ook in vroegere tijden de prijzen dikwijls zeer daalden en laag vielen; en ook in 1823, toen men uit de zuidelijke Provinciën zulk eene sterke stem om ondersteuning aankief, meende men echter niet tot eigenlijk gezegde graan-wetten ter bescherming van de landpacht, en van de waarde der tienden, te moeten overgaan. Men kan dit alles zien in de *Verzameling van Stukken over de onbeperkte vrijheid van den graan-handel uitgegeven op last des Konings*, 1823. Zou men dan zulks nu bij ons doen, en wel uit hoofde van omstandigheden, waarin, volgens de afwisseling in de menschelijke zaken zichtbaar, zoo ligt verandering kan komen? Hoe kort is het, wanneer men van zulke zaken spreekt, geleden, dat de graan-prijzen buiten gemeen hoog waren.

Het is dus eene hoogst gewigtige vraag, of men, bij eenen vrijen invoer, werkelijk die doorgaande lage prijzen, ja nog lagere te vrezen hebbe? Ook dit zouden wij niet gelooven. Vooreerst, is er in de menschelijke zaken eene gedurige afwisseling; oorlogen, die zeker wel niet onmogelijk geworden zijn, slechte oogsten, waarvan het jaar 1816 ons

Blanco pagina